

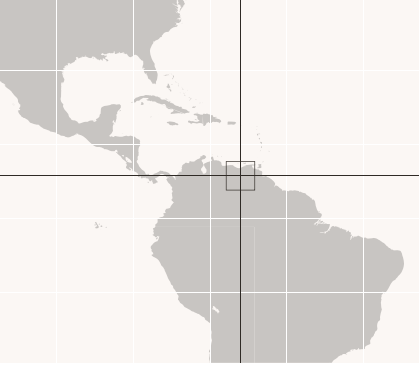
OCTOBER 2018

UWEVWIN ORHERE

RO GHWOGHWO UVIE RI JIHOVA

IYOVWINRETA RE CHE YONO VWE:
DECEMBER 3-30, 2018

UHOHO RQHE OPHARO QBE NA:
VENEZUELA

Oni ve emọ re riawerhen re idi re miemię oke re ayen vwo ghwoghwo ota vwę Telares de Palo Grande, Caracas

IGHWOGHWOTA
149,355

IHWO RA VWĘ BAIBOL YONO
209,866

IHWO RE RHE EKAROPHIYO NA VWĘ (2017)
478,266

IYOVWINRETA

3 1918—Egbukpe Ujorin Owo ro Wanre

6 UDUGHWRĒN RĒ DECEMBER 3-9 Ta Uyota

11 UDUGHWRĒN RĒ DECEMBER 10-16 Yono Uyota Na

Nonęna, ihwo buebun guęn efian. Mavọ yen ofian eguon wan tonphiyo? Ofian vọ yen ma ghwa umio-vwo rhe ihworakpo? Mavọ yen avwanre sa vwọ sęro re oma re avwanre vwo ne abọ re ihwo ri guęn efian, ji djephia ne avwanre ta uyota ke ohwohwo? Mavọ yen a sa vwọ vwę Ekpeti re uyono re avwanre vwo yono ihwo uyota na vwę aghwoghwo? Iyono ive nana cha kpahenphiyo enọ nana.

22 UDUGHWRĒN RĒ DECEMBER 17-23 Vwęroso Osun re Avwanre—Jesu Kristi

27 UDUGHWRĒN RĒ DECEMBER 24-30 Sęro re Ufuoma re Ubiudu Węn Sięre Ędia re Akpeyeren Węn de Wene

Ọ guoņọ egbędavwọn ọgangan re avwanre ihworakpo ri jęgba se vwo yerin ghene ewene ro vwomaphia vwę akpeyeren re avwanre yerę vwevunre ukoko na. Iyono ive nana cha chon avwanre uko vwọ sęro re ufuoma re ubiudu re avwanre, je vwęroso Osun re avwanre Jesu kristi sięre akpeyeren re avwanre de wene kpregede.

32 WỌ RIĘNRE JOVWO?

17 IKUEGBE RĒ AKPEYEREN Jihova ku Ebruphiyo ku Orhięn Mę

A shę obe nana-a, oyen eberę-ovo re owian re uyono ri Baibol re akpęje, re ruę womarę itetoro ro wonhwo.

Wọ da guoņọ ru itetoro, biko kpo www.jw.org/urh.

UWEVWIN ORHERĘ®
RO GHWOGHWO UVIE RI JIHOVA

Jokpanę ke djerephia, asan ri ne Baibol rhe eje ra vwọba tota, *Baibol Ọfuanfon Na* oyen i nurhe, ekevuovo, e si ibieta na nene obo re się eta re Urhobo asaokiephana. Wọ da rha mrę *NW*, gba rien ne *New World Translation of the Holy Scriptures, 2013 Edition*, oyen o nurhe.

The Watchtower (ISSN 0043-1087) Issue 13 October 2018 is published by Watchtower Bible and Tract Society of New York, Inc.; L. Weaver, Jr., President; G. F. Simonis, Secretary-Treasurer; 1000 Red Mills Road, Walkkill, NY 12589-3299, and by Watch Tower Society of Jehovah's Witnesses Ltd/Gte, P.M.B. 1090, Benin City 300001, Edo State. © 2017 Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania. Printed in Nigeria.

October 2018
Ukori 139, Ukeri 13 URHOB0

1918

ĘGBUKPE UJORIN ỌVO RỌ WANRE

Uwevwin Orherẹ rẹ January 1, 1918 tonphiyo vẹ eta nana: “Die yen cha phia vwẹ 1918?” Ofovwin Rode na je gan mamọ vwẹ Europe ọke yena. Ẹkẹvuọvo, obo ra mrẹre vwẹ ọtonphiyo rẹ ukpe yena, nẹrhẹ Emọ-uyono rẹ Baibol na vwo imuẹro nẹ erhuvwu che te ayen obọ kẹrẹkpe, eriyin ji te ihworakpo na eje.

AKPO NA TA OTA KPAHEN UFUOMA

Vwẹ January 8, 1918, ọke rẹ President Woodrow Wilson vwọ ta ota kẹ ukoko rẹ Ijurhi rẹ United States (U.S Congress), o de djunute eronvwon 14 ro rorori nẹ e sa nẹrhẹ e vwo “obodẹn rẹ ufuoma.” Ọ tare nẹ siẹrẹ usuon rẹ ẹgborho na eje de se ru kugbe, si uche rẹ ekuakua rẹ ofovwin rayen kpotọ, ji vwẹ “ukoko rẹ ọghwẹgbe rẹ irere” vwo mu, “te ihwo ride vẹ iritete” rẹ akpo na, ke cha mrẹ ere-ere gbidiki. Ọke vwọ yanran, “Ẹkpo Ihwẹne” rọ vwọphia vwẹ ota rọyen na da rhe nẹrhẹ a vwẹ ukoko rẹ League of Nations vwo mu, ji ghwobọphiyo ọbe rẹ orukugbe re se Treaty of Versailles. Eriyina, a da dobọ rẹ Ofovwin Rode na ji.

E PHI IVWIGHRẸN KPAROBỌ

Dede nẹ ofovwin na ganre mamọ vwẹ ukpe rẹ 1917, jẹ Emọ-uyono rẹ Baibol na rhẹro rẹ ufuoma ro che te ayen obọ kẹrẹkpe.* A mrẹ ọnana vughe womarẹ obo re phiare vwẹ omẹvwa rẹ kukpe kukpe rẹ Watch Tower Bible and Tract Society re ruru vwẹ 1918.

Vwẹ omẹvwa yena re ruru vwẹ January 5, 1918, iniọvo evo ra djẹ nẹ Bẹtẹl ke davwengba rẹ ayen vwo sun ukoko na. Oniọvo Richard H. Barber rọ dia oniruo ro kiẹn vwẹ ọke yena, yen nẹrhovwo re

* Ni uyovwinrota na “One Hundred Years Ago—1917,” rọ vwo-maphia vwẹ 2017 *Yearbook of Jehovah’s Witnesses*, arẹbe 172-176.

vwo rhie omẹvwa na. Ra vwọ niyẹnrẹn rẹ obo re ruru vwẹ ukpe rẹ 1917 nu, e de ru ẹsanọ rẹ ihwo re cha kobaro rẹ iruo rẹ ukoko na. Oniọvo Barber da sane Joseph Rutherford vẹ iniọvo esan efa. Iloya ọvo rọ vẹ otu re vwosua na gbe hẹ obọ, da sane ihwo ighwrẹn, ji te evo usun rẹ ihwo ra djẹ nẹ Bẹtẹl. Ẹkẹvuọvo, ayen sheri. Womarẹ ojẹ rẹ otu buebun, a da vwẹ Oniọvo Rutherford vẹ iniọvo esan efa ri fuevun vwo mu ẹdia rẹ ihwo re cha kobaro rẹ iruo rẹ ukoko na.

Iniọvo buebun ri kpo omẹvwa yena tare nẹ ọyehẹ “ọghwẹkoko ro me yovwin kparobọ rẹ ayen ra re.” Ẹkẹvuọvo, aghoghọ rayen kriri-i.

OBO RE RU KPAHEN ỌBE RE SE THE FINISHED MYSTERY

Emọ-uyono rẹ Baibol na muomaphiyọ ẹgharọ rẹ ọbe re se *The Finished Mystery* na, vwẹ uvwre rẹ emeranvwe evo. Ihwo ri vwo urhurusivwe kpahen uyota na, nabọ rhiabọreyọ obore ayen seri.

E. F. Crist rọ dia oniruo ro kiẹn vwẹ Canada, gbi-kun rẹ aye gbẹ ọshare ọvo ri se ọbe na vwẹ uvwre rẹ udughwrẹn iyorin, ayen de rhiabọreyọ uyota na kpakpata! Ọ da ta: “Ayen ihwo ivẹ na da vwomakpahotọ kẹ Jihova, te ọke na, ayen je yan obaro ghwraghwrghwra.”

Ọshare ọvo rẹ ọbe na te obọ, de brokpakpa yanran re dje kẹ igbeyan rọyen. Obo ro seri na “te re” ẹwẹn. Ọ da ta: “Me vwọ wanvrẹ urhuvwu rẹ Third Avenue, emuọvo rọ hohọ ukuta de she teyen igabọ mẹ, mi vwo no, kẹ ọbe re se ‘The Finished Mystery.’ Me da reyọ kpo uwevwin re se. . . . Uku-ko na, me da rhe riẹn nẹ oghwoghwoata ọvo . . . yen muophu don wan ovakpo rọyen ro otafe . . . O muvwẹro dẹn nẹ ihwo ri kurheriẹ fikirẹ obo ro ruru

ēdē yena, bun vrē otu rō vwē ukēcha kē vwo kurhēriē womarē idjerhe efa. . . . Ophu oḡangan rē oghwoghwota yena yen nērhe avwanre se jiri Ūghēnē asaōkiephana.”

Ū dia oghwoghwota yena oḡo yen ophu tiōyena muru-u. Usuon rē Canada doḡo rē ēgharō rē oḡe na ji vwē February 12, 1918, kidie ayen rorori nē oḡe na vōnre vē eta re sa nērhe ihwo gbevwoḡo usuon rē ēkuotō na, vē ēgbaēdavwōn rē ofovwin ephio rōyen. O kriri-i, usuon rē United States da vwērōkere ayen. Ayen de ji ihwo yanran ra hiē Bēṭel vē oḡisi rē ukoko na rehē New York, Pennsylvania, kugbe California, rē ayen vwō guōḡo oborē ayen sa vwō yōnre iniōvo re kobaro rē iruo rē ukoko na. Vwē March 14, 1918, Akon Iruo rē Orhiēn-abavo rē United States (U.S Department of Justice) da doḡo rē ēṭeyōn vē ēgharō rē oḡe re se *The Finished Mystery* na ji, kidie ayen tare nē oḡe na gbowōphiyo ēgbaēdavwōn rē ofovwin ephio rayen. Eriyina, ayen da tanē iniōvo na churhi re se Espionage Act, ro churoḡo si uruemu ra vwō vwē evuē kē ivwighrēn.

UWODI!

Vwē May 7, 1918, a da rhōnvwe kē Akon Iruo rē Orhiēn-ebro na nē ayen sa vwē elōkpa vwo mu Giovanni DeCecca, George Fisher, Alexander Macmillan, Robert Martin, Frederick Robison, Joseph Rutherford, William Van Amburgh, kugbe Clayton Woodworth. Ayen tare nē iniōvo nana “gba ihwo vwō vwomaba ayen, eriyina ihwo rha

rhōnvwa fuevun kē usuon rē United States yērē vwomaba isodje raye-en.” Vwē June 3, 1918, a da ton ēdḡo rayen phiyo vwē aguare. Jē, avwanre riēnre nē ayen che jē uwodi ēra-a. Diesorō?

Iloya ro mudia kē usuon rē United States tare nē iniōvo na churhi re se Espionage Act, rō dia “urhi ra vwō hōnra vwōsua evuē rē efian.” Vwē May 16, 1918, Ukoko rē Ijurhi na da sen ēkpōviē rē urhi na, kidie a da kpō urhi na vi, kō cha dia ochōnvwe kē ihwo ri vwē “ēwēn esiri vwō teyen evuē rē uyota phia, ro che fierere kē ihwo.” *The Finished Mystery* yen a ma rionḡo phiyo vwē echidiotō yena. Ūbe rē iyēnrēn rē Ukoko rē Ijurhi rē United States na da ta: “Ū ro me muoshō usun rē ēbe re hwarhiē evuē tiōyena yehē ‘The Finished Mystery’ . . . rō nērhe isodje rē avwanre vwo ēwēn ivivē kpahen ofovwin rē avwanre phiē, je nērhe . . . otu evo sian nē ayen cha sa dia isodje-e.”

Vwē June 20, 1918, ihwo re vwo mu nē e kerhō rē ēdḡo na de brorhiēn hwe iniōvo ērenren na. Vwē ēdē rivē, oḡuēdḡo na de se orhiēn-ebro na phia. Ū da ta: “Efian rē ēga rē ihwo nana titē, je hra na, . . . muoshō vrē ēko oḡo rē Isodje rē Germany. . . . Eriyina, e che ru ayen djadja.” Udughwrēn ivē vwō wan nu, e de mu iniōvo ērenren na kpo uwodi rode rōhē orere rē Atlanta, vwē Georgia, vē ēwēn rē ayen vwō rioja vwē etiyin vwē egbukpe 10 fiē 20.

IRUO Rē AGHWOGHWO NA DOḡOJI-I

A vwōso Emō-uyono rē Baibol na mamō vwē uvvwe rē oḡe yena. Elōkpa re se FBI (The Federal

Bureau of Investigation) ke nabọ jomaotọ fueren iruo rayen, ayen de ji si ebe uriorin buebun kpahen ayen. Obore elokpa na siri, djerephia ne iniowo re avwanre dobo re iruo re aghwoghwo na ji-i.

Wwevunre obo ovo re oronwrote post ofisi rohe orere re Orlando vwe Florida si vwo rhe elokpa re FBI na, o da ta: “[Emo-uyono re Baibol na] ghwo-ghwo ota vwe orere na eje, ne uwevwin kpo uwevwin, ma rho ke [evunre] ason. . . . Ayen guono ghwo-ghwo ghene ewosuo na.”

Ohwo rode ovo vwe Akon Iruo re Ofowin na de si obo ovo vwo rhe akon iruo ro hwarhie iyenren, vwo kpahen irueru re Frederick W. Franz ro rhe dia ovo usun re Eko Ronwrote na ukuko na. O siri ne “F. W. Franz . . . muomaphiyọ eshe re uriorin buebun re obo re ‘Finished Mystery’ na.”

Charles Fekel ro je ga ukuko na kerę ovo usun re Eko Ronwrote na je rioja re omukpahen mamọ. Elokpa muro kidie ne o ghara obo re *The Finished Mystery* na, ke ayen je nabọ fueren kobe kobe re si vwo rhe. Ososo re emeranvwe ovo yen o dia evunre uwodi rohe Baltimore vwe Maryland, kidie a tare ne oyen “ovweghren ro ne Austria rhe.” Oke ro vwo soseri ke elokpa na ve uduefiogbere, o da karophiyọ eta re Pol tare vwe 1 Koręnt 9:16: “Ekan ke vwe o da dianę mi ghwo-ghwo iyenre esiri na-a!”*

* Ni ikuegbe re akpeyeren re Charles Fekel ro vwo uyovwinrota na, “Joys Through Perseverance in Good Work,” ro vwomaphia vwe *Uwevwin Orherę* re March 1, 1969, (o re oyibo).

Vwo vwe aghwoghwo re oruru rayen, Emo-uyono re Baibol na siri ne ayen guonore ne e siobonu iniowo re mu phiyọ uwodi vwe Atlanta, a da ghare ebe na ke ihwo buebun. Anna K. Gardner da ta: “Avwanre mu obo phiyọ oto-o. Iniowo na vwo he uwodi na, je avwanre guono ihwo re cha ghwo-ghwo obo re avwanre siri. Ke avwanre ne uwevwin kpo uwevwin. Ihwo uriorin buebun da ghwo-ghwo obo na ke avwanre! Avwanre vwe ayen ne eshare re dia Inenikristi re uyota yen e muru ekueku na.”

EGHWĘKOKO

Iniowo na ru eghwekoko buebun re bon ayen gan vwe oke re omukpahen na. *Uwevwin Orherę* na da ta: “Eghwekoko re vwe ujuve . . . yen e ruru vwe enukpe na re . . . Omamọ iyenren buebun ne evunre eghwekoko nana eje rhe. Uvwe re emeranvwe erha yen e vwo ruę eghwekoko kukpe kukpe jovwo; je o re enukpe na ke kemeranvwe kemeranvwe.”

Ihwo buebun re guono arho re bede bede je rhia-boreyo iyenren esiri na. Omarę ihwo 1,200 yen kpo oghwekoko ovo re ruru vwe Cleveland, Ohio, re 42 de bromaphiyame; emeghene omoshare ovo jehę usun rayen. “Odavwaro ro vwo kpahen Oghene ve omaevwokpahoto re Inenikristi na, cha ghwe omavovwe phiyọ imiragua buebun ero.”

DIE OFA YEN PHIARE?

Re vwo siekerę oba re ukpe re 1918 re, Emo-uyono re Baibol na de hirharoku obo re rhero roye-en. A she iwevwin evo vwe ofisi rohe Brooklyn, e de mu esiri ukoko na kpo Pittsburgh vwe Pennsylvania. Iniowo re kobaro re iruo re ukoko na je vwo he uwodi na, e de vwo orhueręphiyoto re vwo ru omęvwa re kukpe kukpe ofa vwe January 4, 1919. Die yen cha phia?

Iniowo na muomaphiyọ iruo na. Ayen vwo imuero ne eronvwon ejobi che shephiyọ. Imuero ogangan re ayen vworin na, nabọ teyenphia womarę uyovwinrota re ayen sanere vwo ke ukpe re 1919: “Oronvwo re duvwo vwo so owę se yovwi-i.” (Aiz. 54:17, *King James Version*) Ayen nabọ choma vwo ke ewene ro che ru esegbuyota rayen gan, ji bon ayen gan vwo ke iruo rode ro che te ayen obo kerękpe.

Ta Uyota

“Wa ta uyota ke ohwohwo.”

—ZEK. 8:16.

UNE: 56, 124

DIE YEN ẸKPAHỌNPHIYỌ WẸN?

Ona vọ yen Eshu vwo phien ihwo nonena?

Diesoro ihwo buegun vwo guen efian?

Mavo yen e se vwo djephia ne avwanre ta uyota ke ohwohwo?

DEDE ne ihworakpo ru ifonu, urhukpe, imoto, ifriji, ve eronvwon efa re nerhe akpo lohọ ke ohwo, ayen ji ru isigati, ihwunu, ibombu, ve eronvowen efa re guoghọ akpo na. Je, o vwo emuovo ro herọ ne awanre rhe, ro ma ghwa umiovwo rhe ihworakpo. Qyen die? Ofian eworon! Yere, ra vwo vwe eta re dia uyota-a, vwo phien ihwo. Ono yen gun ofian resosuo? Jesu tare ne “Idebono” yen “ose re ofian.” **(Se Jon 8:44.)** Oke vo yen Idebono vwo gun ofian resosuo na?

² O gun ofian resosuo na vwe ogba re Iden vwe egbukpe uriorin evo re wanre. Oke yena, je Adam ve Ivi riaverhen re akpeyeren vwe Iparadaisi re Omemama na phi ayen phiyo. Idebono de bru ayen ra. Idebono rien urhi re Jihova ji ke ayen kpahen “urhe re erianrien re erhuvwu ve umiovwo” na. O rienre ne ayen che ghwu siere ayen da re omamo re urhe na. Dedena, o da womare orodeko ta eta nana ke Ivi: “We che ghwu-u [onana yen ofian resosuo na]. Kidie Oghene rienre ne oke wa da riọ ero re ovan ko rhie, ku wa hohọ Oghene, ro rien erhuvwu ve umiovwo.”—Jen. 2:15-17; 3:1-5.

1, 2. Uruemu vo yen ma ghwa umiovwo rhe ihworakpo, ke ono yen ton ro phiyo?

³ Eshu gun efian kẹ Ivi vẹ ẹwẹn rọ vwo dẹ ozighẹ, kidie ọ riẹnre dẹn nẹ Ivi che ghwu siẹrẹ o de se ota rọyen gbuyota, ji re omamọ na. Adam vẹ Ivi churhi rẹ Ọghẹnẹ, ayen de ghini ghwu. (Jẹn. 3:6; 5:5) Fikire umwemwu yena rẹ ayen ruru na, “ughwu da hrabọ ro ihwo ejobi.” Ọtiọyena, “ughwu [kọ tobọ suẹn kere ovie, vwe enu rẹ] . . . otu ri ru umwemwu kirobo rẹ Adam ruru-u.” (Rom 5:12, 14) Eneña, ukpere ihworakpo vwo dia gba-gba ji riavwerhen rẹ arhọ rẹ bedẹ bedẹ vwo nene ọhọre rẹ Jihova, urhwarhọ rayen da dia ikpe “ujorha gbe ihwe, eye ọkeovo ugbegangan o vwo te ujone.” Dedena, ọ vọnre vẹ “ukupkoghọ.” (Une 90:10) Efian rẹ Eshu gunru yen ghwa enana eje rhe!

⁴ Jesu vwo djişẹ rẹ ruemu ro rhe Eshu, ọ da ta: “Kaka uyota rhere-e, fikiridie uyota na hẹ evun roye-e.” E se re “ophien rẹ akpo na ejobi,” kidie o ji guẹn efian vwo phien ihwo te ọke na. (Evwọ. 12:9) Avwanre guonore nẹ Eshu phien avwanre-e. Eriyina, e gbe ja guonọ ẹkpahonphiyo rẹ enọ erha nana: Ona vọ yen Eshu vwo phien ihwo? Diesoro ihwo buebun vwo guẹn efian? Mavo yen avwanre sa vwo “ta uyota” kẹ ohwohwo okieje, rere e vwo jẹ oyerinkugbe rẹ avwanre vẹ Jihova emiovwo kirobo rẹ Adam vẹ Ivi ruru?—**Se Une Rẹ Ejiro 15: 1, 2.**

ONA RẸ ESHU VWỌ PHIẸN IHWO

⁵ Ọyinkon Pọl riẹnre nẹ Eshu cha sa “choro obo phihọ avwanre [oma-a]; kidie avwanre rha hẹ ogbori rẹ ona

3. Diesoro a vwo tanẹ Eshu gun efian vẹ ẹwẹn ro vwo dẹ ozighẹ, kẹ die yen nẹ obuko rẹ efian na rhe?

4. (a) Enọ vọ yen a cha kpahenphiyo? (b) Vwo nene obo rọhẹ Une Rẹ Ejiro 15:1, 2, ono yen sa dia ugbayan rẹ Jihova?

5. Ona vọ yen Eshu vwo phien ihwo nonena?

roye-e.” (2 Kọr. 2:11) Avwanre riẹnre nẹ akpo na ejobi—te isun ebrabra, ẹga rẹ efian, vẹ ineki ride rọyen re ghwa ihwo ria na—hẹ otọ rẹ usuon rẹ Eshu. (1 Jón 5:19) Eriyina, o mu avwanre ẹro dẹn nẹ Eshu vẹ emekashe ebrabra rọyen sa vwe oriẹrievwe rayen vwo ru ihwo ride rẹ akpo na phiyo “evworefian.” (1 Tim. 4: 1, 2) Ọyena ghwa obo ra riẹn ineki ride rẹ akpo na phiyo. Buebun rayen vwe aghwoghwo rẹ TV, Iredio, ẹbe iyenren, vẹ eronvwon efa, vwo titi eki rẹ ọghware vẹ ekuakua re sa wan ihwo oma.

⁶ Ọ rọ ma bra kparobọ kẹ Ilori rẹ ẹga ri guẹn efian, kidie ohwo se ku uphen rẹ arhọ rẹ bedẹ bedẹ kufia siẹrẹ o de se iyono rẹ efian rayen gbuyota, ji ru obore Jihova vwo utuoma kpahen. (Hos. 4:9) Kidie nẹ Jesu riẹnre nẹ ilori rẹ ẹga rẹ ọke rọyen phien ihwo, ọ da ta kẹ ayen: “Ekan kẹ owan, isiẹbe kugbe Farisi, evworon efian! Kidie owan riẹriẹ ihwo vwo kugbe oma rere usun rẹ owan vwo bu phihọ.” (Mat. 23:15) Jesu vwe eta egangan vwo ghwoku ilori rẹ ẹga yena, kidie ayen ruẹ hohọ ‘ose rayen Idẹbono, rọ dia ozighẹ.’—Jón 8:44.

⁷ Ilori rẹ ẹga je vọn akpo na cheko nonena. Evo usun rẹ idova rẹ ayen mu kẹ oma rayen yehe orheren, ipasto, kugbe rabbi. Kere ilori rẹ ẹga rẹ ọke awanre, ilori rẹ ẹga re herọ nonena “tua uyota rẹ Ọghẹnẹ muoto,” ji “wene uyota rẹ Ọghẹnẹ kẹ ofian.” (Rom 1:18, 25) Ayen titi iyono rẹ efian kere erhanre rẹ bedẹ, erhi ro ghwe-ẹ, ẹrhomaviẹ, kugbe esegbuyota nẹ Ọghẹnẹ che rhiaboreyo ofanrhiẹn ra ghẹmre, rẹ eshare vwo duẹ eshare, yere eshare vwo rövwon eshare, eya je vwo rövwon eya.

6, 7. (a) Diesoro a vwo tanẹ efian rẹ ilori rẹ ẹga gunru yen ma bra kparobọ? (b) Djunute efian evo rẹ ilori rẹ ẹga rẹ akpo na titẹ?

⁸ Otu ri sivwin oseghe re uson je phien ihwo. Ayen che gun ovo usun re efian re ma rho kparobo kerekpe, re ayen cha vwọ phien ihwo vwo roro ne ayen ghwa “ufuoma kugbe ofuvwegbe” rhe akpo na re! “Sięvuovo na ughwu mi rhi she teye ayen kpregede.” E je egbaędavwon rayen na nerhe avwanre kuęrofia ke obore akpo na miovin te enęna-a! Kidie avwanre “rięre gbagba ne ede re Ọrovwohwo cha kere oji vwe ason.” —1 Tęsa. 5:1-4.

OBORESOỌ IHWO BUEBUN VVO GUĘ EFIAN

⁹ Sięre oronvwon kpokpo re ruru de titę re, ke ruo buę. Eriyin ofian ewwọron ji hepha. Ofian ewwọron hirhephiyọ ekuruemu re ihwo buebun enęna re, o dia ihwo ride re akpo na ovo yen guę efia-an. Kirobo ra tare vwe uyovwinrota na “Why We Lie” ro vwo-maphia vwevunre obe re Y. Bhattacharjee siri, “a rhe rię ofian ewwọron phiyọ ekuruemu ro rięrię ihwo buebun oma re.” Ihwo buebun vwọron efian vwọ chochon yere titi oma rayen. Ayen vwọron efian vwo rhurhu echobo rayen, yere vwọ guono erere romobo. Obe na tare ne ihwo evo “vwọron efian mamọ, te efian ride ve iritete, vwọ ke erhorrha, irive rayen vwobe iruo, igbeyan, kugbe ihwo re ayen vwo eguono kpahen dede.”

¹⁰ Die yen efian nana eje ghwa rhe? A rha sa vwerosua ohwohwo-o, eriyina, igbeyan buebun ke fan. Vwero roro obo

8. Ofian vo yen isun re akpo na che gun kerekpe, ke ero vo yen ofori ne avwanre vwo no?

9, 10. (a) Diesoro ihwo buebun vwọ vwọron efian, ke die yen ofian ewwọron ghwa cha? (b) Die yen ofori ne avwanre karophiyọ kpahen Jihova?

ro da ohwo te, re aye uwevwin vwo gbe ofanrię nu, o mi gun efian vwo rhurho. Yere, re oshare de me ruę vwe ofafe kere omamọ re ogbuyovwin re orua, jo vwe oja ria aye ve emọ royen vwevunre uwevwin. E je avwanre karophiyọ ne ihwo ri ruę omeru cha sa djahen emuvuovo ke Jihova-a, kidie “emu na ejobi rhie phihoghworo ke.”—Hib. 4:13.

¹¹ Kere udje, Baibol na gbikun re aye gbę oshare ovo re “Idębono von udu” rayen vwe egbukpe ujin esoso, o da nerhe ayen gun efian ke Oghęne. Ananayas ve Safira jiroro re ayen vwọ phien iyinkon na. Ayen she ekuakua rayen evo, ayen de mu ubro re igho na vwo rhe iyinkon na. Ayen guonore ne iniovo na roro ne igho na eje yen ayen vwọ kpatoto. Ekevovo, Jihova mre obore ayen ruru na, o de gboja ke ayen.—Iruo 5: 1-10.

¹² Ero vo yen Jihova vwo ne ofian ewwọron? Eshu ve ewwọron efian na ejobi re rhonve kurherie-e che ghwu, kidie e che mu ayen phiyọ “eterhe re erhanre.” (Evwọ. 20:10; 21:8; Une 5:6) Diesoro? Kidie ewwọron efian jehe usun re ihwo re Jihova vwo dje “eranko,” yere ihwo re uruemu rayen tuoma.—Evwọ. 22:15.

¹³ Avwanre rięre ne Jihova “dia ohwo, ro vworo ofia-an.” “O pha benben ke Oghęne ro vworo vworo ofian.” (Ukeri 23:19; Hib. 6:18) Jihova vwo utuoma kpahen “eręnve ro vworo efian.” (Isę 6:16, 17) O che vwo eguono re avwanre sięre avwanre da dia ihwo re ta uyota okieje. Eriyina, e rhe je avwanre

11. Die yen orharhe re udje re Ananayas ve Safira yono avwanre? (Ni uhoho resoso na.)

12. Die yen cha phia ke evwofian re rhonve kurherie-e, ke diesoro?

13. Die yen avwanre rię kpahen Jihova, ke die yen oyena che mu avwanre vwo ru?

“vworɔn eƒian kẹ ohwohwo-o.”—Kọl. 3:9.

AVWANRE “TA UYOTA”

14 Ọrɔyọ yen idjerhe ọvo rẹ Inenikristi rẹ uyota vwọ fẹnẹ ihwo rehẹ ẹga rẹ eƒian? Avwanre “ta uyota.” (Se Zekaraya 8: 16, 17.) Pọl da ta: “Avwanre dje oma rẹ avwanre phia kerẹ idibo rẹ Ọghẹnẹ, . . . [womarẹ] ota rẹ uyota.” (2 Kọr. 6: 4, 7) Vwọ kpahen ihworakpọ, Jesu da ta: “Obo rọ hẹ evun rẹ udu ọye unu ta.” (Luk 6:45) Kọyen ohwo esiri rọ ta uyota vwevunrẹ ubiudu rọyen, cha sa vwẹ ugbunu rọyen vworɔn eƒia-an. Ọ cha ta uyota ọkieje kẹ kohwo kohwo, o torori sẹ ayen erhorha, igbeyan, ihwo re vẹ ọyen gba wian, yẹrẹ ihwo ro vwo ẹguɔnọ kpahe-en. E gbe ja fuẹrẹn udje evo rẹ oborẹ avwanre se vwo djephia nẹ avwanre guɔnọ dia ihwo rẹ uyota vwẹ kẹdia kẹdia.

15 Wọ da rha dia eghene rọ guɔnọre nẹ edje wẹn vwo ẹguɔnọ wẹn vwo?

14. (a) Mavọ yen avwanre vwọ fẹnẹ ihwo rehẹ ẹga rẹ eƒian? (b) Djisẹ rẹ obo re se yono vwo nẹ Luk 6:45.

15. (a) Diesorọ ọ vwọ dia obo re ɔrọre re vwo yeren akpọ rẹ opharo ivẹ? (b) Die yen sa ɔrọre rẹ ighene uko vwọ sen ɔnyẹ rẹ otu? (Ni eta rehẹ oboto na.)

Wọ vwẹrọkere ihwo vwo yeren akpọ rẹ opharo ivẹ-ẹ. Ayen ruẹ kerẹ omamọ rẹ ihwo ọke rẹ ayen dahẹ ohri rẹ iniọvo vẹ ihwo rẹ orua. Jẹ, ayen dahẹ ohri rẹ ighene rẹ akpọ na, yẹrẹ ayen de nene ihwo ta ota vwẹ intanẹti, kẹ ayen hirhephiyọ ihwo efa. Ayen ta erharhe eta, sẹn orharhe osẹnvwe, hworo ihwehwo ro shephiyọ-ọ, da udi vroma, reyọ ihu-vwun egangan, bebẹ kọn phiyọ ohwohwo, ji ruẹ erɔnvwọn efa re bra vrẹ ọtiọyen. Ọyena akpọ rẹ ophiẹnvwe, kidie ayen guẹn eƒian kẹ esẹ vẹ ini rayen, iniọvo rẹ ukoko na, kugbe Jihova dede. (Une 26:4, 5) Jihova cha riẹn siẹrẹ avwanre da ‘vwẹ unu vwo mu ọghọ kẹ, jẹ udu rẹ avwanre sheri kẹ.’ (Mak 7:6) Ofori nẹ e ru nene isẹ nana: “Wo jẹ udu wẹn reoma rẹ iruimwemwu-u, ẹkẹvuovo djẹ oshọ rẹ Ọrovwohwo kọke kọke.” —Isẹ 23:17.*

16 Ọ sa dianẹ wọ guɔnọ ga kerẹ ọkobarọ ọkieje, yẹrẹ ro ẹga ọkieje roghẹresan, kerẹ ẹga rẹ Bẹtẹl. Wọ da cha

* Ni uyovwinrota 15, “How Can I Resist Peer Pressure?,” vẹ uyovwinrota 16, “A Double Life—Who Has to Know?,” rẹ ọbe re se *Questions Young People Ask—Answers That Work*, Ukori 2.

16. Ẹdia vọ yen a da guɔnọ uyota mie ohwo rọ guɔnọ ghwoɔphiyọ ifomu ra vwọ rua ẹga ọkieje?

Wo se vwo oniso rẹ obo re ɔrọre vwẹ akpeyeren rẹ oniọvo aye nana?

(Ni ẹkoreta 15, 16)

ghwobophiyọ ifomu na, wọ me ta uyota kpahen omakpokpọ wẹn, eronvwon ra vwọ dioto, kugbe uruemu wẹn. (Hib. 13:18) Die yen wo che ru, ọ da diane wo ru eronvwon ebrabra evo djahen kẹ ekpako na jovwo? Bru ayen ra vwọ kẹ ukẹcha, rere wọ sa ga Jihova vẹ ewen obrorhiẹn ro fioto.—Rom 9:1; Gal. 6:1.

¹⁷ Wọ da hẹ evunrẹ ẹkuoto rẹ usuon da dobo rẹ iruo rẹ avwanre ji, die yen ofori nẹ wo ru siẹrẹ elokpa da vuẹ wẹ nẹ wọ kẹ ayen evuẹ ri shekpohen iniọvo rẹ avwanre? Wọ cha vuẹ ayen kemu kemu ru wọ riẹnre? Die yen Jesu ruru ọke ro vwo mudia obaro rẹ osun rẹ Rom? O ru nene oborẹ Baibol na tare, nẹ o vwo “ọke ra vwọ fọ, vẹ ọke ra vwọ ta ota.” O vwo ọke evo rẹ Jesu vwọ fotovwin, ọ kpahen ota vuovo-o! (Aghwo. 3:1, 7; Mat. 27:11-14) E gbe jẹ a vwẹ aghwanre vwo ruiruo vwẹ ẹdia tiọyen, kidie avwanre guọno phi arhọ rẹ iniọvo rẹ avwanre phiyo ẹdia rẹ imuoshọ-ọ.—Isẹ 10:19; 11:12.

¹⁸ Ku wọ da rha riẹn kpahen umwe-

17. Die yen ofori nẹ e ru siẹrẹ otu re vwosua avwanre da nokpen rẹ evuẹ ri shekpahen iniọvo rẹ avwanre?

18. Die yen ofori nẹ e ru, siẹrẹ avwanre da ta oborẹ avwanre riẹn kpahen iniọvo rẹ avwanre kẹ ekpako na?

mwu ọgangan rẹ oniọvo ọvo ruru vwo? Ọkiọvo, ekpako rẹ ukoko ri vwo oghwa rẹ ayen vwọ sẹro rẹ ofuanfon rẹ ukoko na sa nọ wẹ oborẹ wọ riẹn kpahen ota na. Die yen wo che ru, siẹrẹ ohwo na da dia ugbeyan yẹrẹ omoni wẹn? “Ohwo rọ ta uyota ọye ri se oseri rẹ uyota.” (Isẹ 12:17; 21:28) Eriyina, wo vwo oghwa ru wọ vwọ ta uyota kẹ ekpako na, wo siẹ emuvuovo nẹ-ẹ, wọ je chahen ota na-a. Ofori nẹ ayen riẹn uyota na dẹn, rere ayen sa vwọ riẹn idjerhe ro me shephiyọ rẹ ayen wan chọn orumwemwu na uko, vwọ rhoma vwo omamọ oyerinkugbe vẹ Jihova.—Jems 5:14, 15.

¹⁹ Ọbuine Devid da nẹrhovwo rhe Jihova: “Wọwẹ re guọno uyota ro nẹ evun rhe.” (Une 51:6) Devid riẹnre nẹ owen-vwe ra vwọ ta uyota, evunrẹ ubiudu na yen o nẹ cha. Inenikristi “ta uyota kẹ ohwohwo” vwẹ kẹdia kẹdia rẹ akpeyeren. Idjerhe ọfa re se vwo djephia nẹ avwanre fẹnẹre, ọyen re vwo yono ihwo uyota na vwẹ aghwoghwo. Ọnana yen oborẹ a cha ta ota kpahen vwẹ uyono rọ vwọ kpahen ọnana.

19. Die yen a cha ta ota kpahen vwẹ uyono rọ vwọ kpahen ọnana?

Mavọ yen wọ sa vwọ riẹn ọke ro vwo fo nẹ wo fotovwin, kugbe ọke re wọ vwọ ta uyota na eje?
(Ni ẹkoreta 17, 18)

Yono Uyota Na

“E Orovwohwo, . . . ekuogbe re ota wen ejobi uyota.”—UNE 119:159, 160.

JESU KRISTI wianre kerę ọkarirhe ve oghwohwota. (Mak 6:3; Rom 15:8) Ọ nabọ ten ona re iruo ivę na. Kerę ọkarirhe, Jesu ten ona re obo ra vwę ekuakua sansan vwọ kara irhe, e mi ru ayen phiyọ obo ra vwọ rhuere uwevwin. Kerę oyono, Jesu nabọ vwę erianrięn royen vwọ chon ihwo uko vwo vwo eruọ re Ota re Qghęne. (Mat. 7:28; Luk 24:32, 45) Jesu vwo te egbukpe 30, o de chukoku iruo re ọkarirhe, ko rhi muomaphiyọ iruo re aghwohwona, rọ dia iruo rọ ma ghanre ke. Ọ tare ne aghwohwona re iyenren esiri re Uvie na, oye oyo usun re obo re nerhe Qghęne jo rhe akpo na. (Mat. 20:28; Luk 3:23; 4:43) Jesu phi iruo re aghwohwona phiyọ edia resosuọ vwę akpeyeren royen, o je guonọ ne ihwo efa ru otioyen.—Mat. 9:35-38.

² Dede ne buegun re avwanre dia ekarirhe-e, je avwanre eje ghwoghwo iyenren esiri re Uvie na. Qghęne bięcha iruo nana, kidie o pha ghanghanre ke; oyensoro e vwo se avwanre “iruiruo re Qghęne.” (1 Kor. 3:9; 2 Kor. 6:4) Avwanre vwo imuero den ne “ekuogbe re ota [re Jihova] ejobi uyota.” (Une 119:159, 160) Eriyina, avwanre guonọ “nabọ yonre ota re uyota na” gbagba vwę aghwohwona re avwanre. **(Se 2 Timoti 2:15.)** Onana yen soro avwanre vwọ dawwengba rere ona re avwanre vwo yono ihwo Baibol na se vwo yovwinphiyọ, kidie Baibol na yen avwanre vwo yono ihwo uyota ro shekpahen Jihova, Jesu Kristi, kugbe Uvie

1, 2. (a) Iruo vo yen Jesu phi phiyọ edia resosuọ vwę akpeyeren royen, ke diesoro? (b) Die yen avwanre che ru rere avwanre sa vwọ dia uvi re “iruiruo re Qghęne”?

UNE: 29, 53

DIE YEN EKPAHONPHIYO WEN?

Die yen ofori ne a tenrovi vwę iruo re aghwohwona?

Diesoro a vwọ ke avwanre Ekpeti re Uyono?

Qvo usun re ekuakua rehe ekpeti re uyono na yen wo je rhe ten ona roye-en?

na. Vwọ vrẹ Baibol na, ukoko rẹ Jihova kẹ avwanre ekuakua sansan re sa chọn avwanre uko vwo ruiruo rẹ odibo egbe na fioto. Ekuakua nana hẹ evunrẹ Ekpeti rẹ Uyono rẹ avwanre. Ofori nẹ avwanre nabọ ten ona rẹ obo ra vwẹ ayen vwo ruiruo.

³ O se gbewunu oboresoro e vwo se Ekpeti rẹ Uyono ukperẹ Ekpeti rẹ Aghwoghwo. “Aghwoghwo” churobọ si ovuẹ ra vwọ kẹ ihwo; “uyono” ke rha ona re vwo ruo rere ovuẹ na se vwo te ubiudu rẹ ihwo na, te edia rẹ ayen da sa reyọ vwo ruiruo. E jẹ avwanre reyọ omọke krẹn ro chekọ kẹ eyeren nana, vwọ tenrovi obo ra sa vwọ ton uyono rẹ Baibol phiyo vẹ ihwo, rere e yono ayen uyota na. Oyena mudiaphiyọ nẹ avwanre cha nabọ frẹkotọ guọnọ ihwo ri vwo urhurusivwe rẹ ayen vwo vwo “arhọ ri bẹdẹ” na, rere a chọn ayen uko vwọ dia idibo rẹ Oghẹne.—**Se Iruo Rẹ Iyinkon Na 13:44-48.**

⁴ Mavọ yen e se vwo vughe otu re guọnọ “arhọ ri bẹdẹ” na? A cha vwẹrokere Inenikristi rẹ egbukpe ujoin ẹsusuọ ri womarẹ aghwoghwo vwo vughe ihwo nana. Eriyina, ofori nẹ e ru nene iji rẹ Jesu nana: “Korho korho rẹ ovwan teri, eyẹ orere, ovwan guọnọ ohwo ro fori vwọ.” (Mat. 10:11) Avwanre riẹnre dẹn nẹ ihwo re kparoma che se rhiaboreyọ ovuẹ na-a, eriyin ji te otu jẹ ẹwẹn esiri vẹ ẹguọnọ rẹ Oghẹne evwo. Avwanre guọnọ ihwo ri vwo urhurusivwe kpahen uyota na, ri vwo ẹwẹn esiri, ri ji vwomakpotọ. A sa vwẹ ẹgbaẹdavwọn rẹ avwanre vwọ vwanvwe obore Jesu ruru kerẹ okarirhe. Okiovo o nabọ frẹkoto guọnọ irhe sansan ri che yovwin kẹ ẹchẹ, egbara, urhekpe, vẹ eronvwon efa tiyeyen. O da mrẹ urhe ro shephiyọ kẹ obo rọ guọnọ ruẹ, o mi rhie ekpeti rọ ghwẹ vọn vẹ

3. Die yen avwanre cha ma tenrovi vwẹ oke ro chekọ kẹ eyeren nana, kẹ mavọ yen Iruo Rẹ Iyinkon Na 13:48 sa vwọ chọn avwanre uko?

4. Mavọ yen a sa vwọ guọnọ ihwo ri vwo urhurusivwe rẹ ayen vwo vwo “arhọ ri bẹdẹ na”?

ekuakua ro vwo ruiruo. Womarẹ ekuakua rehẹ ekpeti na vẹ ona royen, o me nabọ kare urhe na shephiyọ obo rọ guọnọ nẹ o dia. Otiyeyen avwanre je cha guọnọ ihwo ri fori, ji vwẹ ona rẹ avwanre vwo ru ayen phiyo idibo rẹ Jesu.—Mat. 28:19, 20.

⁵ Kemu kemu rọhẹ ekpeti re vwo ruiruo, vwo obo re vwo ruẹ. Kerẹ udje, vwẹro roro ekuakua sansan rẹ Jesu vwo ruiruo royen kerẹ okarirhe.* O guọnọ ekuakua rọ sa vwọ ma irhe na, ji jokaphiyọ asan rọ cha wan bẹrẹ ayen. O je guọnọ ekuakua ro se vwo bru iphrophro phiyo ayen, kara ayen, phiyon ayen, ji hwe ayen mu ohwohwo. Eriyin ekuakua sansan rehẹ evunrẹ Ekpeti rẹ Uyono rẹ avwanre ji vwo obo ra vwẹ ayen vwo ruẹ. E gbe jẹ a fuẹrẹn ekpeti rẹ uyono rẹ avwanre na, rere a riẹn obo ra sa vwọ reyọ ekuakua iyoyovwin rehẹ evun royen vwo ruiruo.

EKUAKUA RẸ AVWANRE VWO DJE OMA KẸ IHWO

⁶ **Ikadi re se Vwo Kpo Jw.Org.** Enana imikadi rẹ avwanre se vwo dje oma kẹ ihwo, ji dje wẹbsaiti rẹ avwanre kẹ ayen. Ayen se yono kpahen avwanre, ji nokpẹn rẹ uyono rẹ Baibol vwẹ wẹbsaiti na. Ihwo re vrẹ 400,000 yen nokpẹn rẹ uyono rẹ Baibol vwẹ wẹbsaiti rẹ jw.org na re, ujoin buebun je nokpẹn rẹ uyono rẹ Baibol vwọ kẹdẹ kẹdẹ! Wo se mu evo nene oma kpo kasan kasan, rere wo se vwo ghwoghwo siẹrẹ uphẹn na de rhiephyo.

⁷ **Emẹbe rẹ Edurhie.** Eronvwon ivẹ yen a sa vwẹ omọbe re vwo durhie ihwo kpo

* Ni uyovwinrota na “The Carpenter” vẹ ekpeti na “The Carpenter’s Toolbox” rehẹ Uwevwın Orherẹ rẹ August 1, 2010, (o rẹ oyibo).

5. Die yen ofori nẹ a riẹn kpahen ekuakua rehẹ evunrẹ Ekpeti rẹ Uyono rẹ avwanre? Djudje royen. (Ni ihoho rẹsusuọ na.)

6, 7. Mavọ yen wọ reyọ ikadi re se vwo kpo jw.org na vwo ruiruo wan? (b) Eronvwon ivẹ vọ yen a vwẹ Omọbe re Vwo Durhie Ihwo Kpo Uyono na vwo ruẹ?

uyono na vwo ru. E si eta nana phiyọ evun rọyen: “E durhiuwe nẹ wo nene Iseri ri Jihova yono Baibol na.” E de ji si phiyọ nẹ wo se ru ọtiọyen siẹrẹ wọ da “rhiẹ emẹvwa avwanre” “yẹrẹ ohwo se rhi yonuwe.” Kọyen ọmọbe nana dje avwanre kẹ ihwo, o ji durhie “igbere vwẹ erhi” yẹrẹ otu ri vwo urhurusivwe rẹ ayen vwo nyo Ota rẹ Ọghẹnẹ, nẹ ayen rhi nene avwanre yono Baibol na. (Mat. 5:3) Vwọrẹ uyota, kohwo kohwo sa rhe emẹvwa rẹ avwanre, o torori sẹ ayen rhiabọreyọ uyono rẹ Baibo-ol. Ayen da rhe, kẹ ayen cha mrẹ oborẹ ayen se yono mie avwanre kpahen Baibol na.

⁸ Ofori nẹ avwanre durhie ihwo nẹ ayen rhe omẹvwa rẹ avwanre obọ ọvo, siẹrẹ ọ da hanvwe. Diesoro? Kidie ayen da rhe, kẹ ayen cha mrẹvughe nẹ avwanre nabọ riavwerhen rẹ uyota na vwẹ emẹvwa rẹ avwanre, jẹ ihwo rehẹ Babilon Rode rioja rẹ owẹnvwe rẹ Ota rẹ Ọghẹnẹ. (Aiz. 65:13) Ray kugbe Linda re dia aye gbẹ ọshare vwẹ United States, vwo oniso rẹ ọnana ikpe evo re wanre. Fikire esegbuyota rẹ ayen vwo kpahen Ọghẹnẹ, kugbe urhurusivwe rayen kpahen Baibol na, ayen de brorhiẹn nẹ ayen cha ton ishoshi ẹra phiyọ. Ayen je guonọ fuẹren ishoshi na eje rehẹ orere na, dede nẹ ayen pha buebun. O vwo iwan ivẹ rẹ ayen guonọ mrẹ vwẹ ishoshi rẹ ayen cha vwomaba. Ọrẹsosuọ, ishoshi na mi yono ayen emuọvo kiriguo, ọrivẹ, ihwo rehẹ ishoshi na me je sẹn osẹnvwe kerẹ idibo rẹ Ọghẹnẹ. Ikpe evo vwọ wan nu, ofu de rhi dje ayen, kidie ayan kpo ishoshi na eje rehẹ orere na, jẹ ayen sa mrẹ ọ rọ yanmu iwan ro rhe ayen ẹwẹn na-a. Ayen se yono emu vuọvo-o, osẹnvwe rẹ ihwo na ji shephiyọ ọ rẹ idibo rẹ Ọghẹnẹ-ẹ. Ayen vwo vrẹn nẹ ishoshi rẹ ayen rare kuko, Linda de kpo iruo rọyen, Ray de rhivwin kpo obo uwevwwin. Jẹ, ọke rọ vwọ hẹ imoto rọyen yan-

8. Mavọ yen ọ ghanre te rẹ ihwo vwọ rhe omẹvwa rẹ avwanre, ọ da tobọ dia obọ ọvo? Djunute udje ọvo.

ran, Ray da mrẹ Ọguan Ruvie ọvo. O de roro, ‘Ke me da rha ro evun rọyen ra mrẹ obo re ruẹ vwẹ etiyin vwo?’ Vwọrẹ uyota, obo rọ mrẹrẹ vwẹ etiyin ẹdẹ yena cha sa chọrọ ẹro-o! Ihwo eje rehẹ Ọguan Ruvie na dedire sasasa, ayen je nabọ sẹn osẹnvwe rẹ abavo. Ray chidia ọvo usun rẹ egbara rehẹ urhiẹ rẹ obaro na, ọ da je riavwerhen rẹ obo ro yonori ẹdẹ yena! Ọ ghwa hohọ oborẹ ọyinkon Pọl ta kpahen ohwo rọ rhe omẹvwa rẹ Inenikristi obọ rẹsosuọ, ọ da ta: “Ọghẹnẹ ghine hẹ ohri rẹ ovwan.” (1 Kọr. 14:23-25) Kẹdidjana kẹdidjana kọyen Ray vwo kpo uyono. Ọke vwọ yanran, ọ da je vwẹ uyono rẹ uvwre rẹ udughwrẹn vwọba. Linda je ton uyono ẹra phiyọ; ayen ihwo ivẹ na de rhiabọreyọ uyono rẹ Baibol ji bromaphiyame, dede nẹ ayen vrẹ egbukpe 70 re.

EKUAKUA RA VWỌ TON OTAẸTAKUẸGBE PHİYỌ

⁹ **Itrati.** Avwanre vwo itrati ẹrenren ra sa vwọ ton otaẹtakuegbe phiyọ phẹphẹre. Omarẹ oduduima iyorin rẹ itrati nana yen a teyen phia re, rhavwen ọke re vwo siobonu ayen vwẹ 2013! Itrati na yovwirin mamọ, kidie ona ọvuọvo yen e vwo si ayen eje. Wọ da ghwa tẹn ona rẹ obo ra reyọ ọvo vwo ruiruo, ju wọ riẹn ayen eje re. Mavọ yen wọ sa vwọ vwẹ itrati vwọ ton otaẹtakuegbe phiyọ?

¹⁰ Reyọ phiyọ nẹ itrati rẹ *Die yen Uvie rẹ Ọghẹnẹ?* yen wọ guonọ vwo ruiruo. Dje onọ rọhẹ opharo rẹ itrati na kẹ ohwo na, rere wọ nọ: “Wọ riẹn obo re se Uvie rẹ Ọghẹnẹ? Wọ ta nẹ. . . ?” Gba vuẹ nẹ ọ jẹ ọvo usun rẹ enọ erha na. Ukperẹ wọ vwọ vuẹ sẹ ẹkpahonphiyọ rọyen gbare yẹrẹ ọ chọre, ghwe rhie kpo “Obo ri Baibol na Tare” rọhẹ obevun rẹ itrati na, wo se Daniel 2:44 kugbe Aizaya 9:6. Rere wọ ta ota

9, 10. (a) Diesoro ọ vwọ lọhọ ra vwọ vwẹ itrati vwo ruiruo? (b) Djise rẹ obo ra sa vwọ reyọ itrati rẹ *Die yen Uvie rẹ Ọghẹnẹ?* vwo ruiruo.

na kpobarophiyọ sięę uphẹn na da herọ. Ukuotọ rọyen, wọ me nọ onọ nana rọhẹ ẹbẹre rẹ “Obo re Roro Kpahen,” vwe obu-ko rẹ itrati na: “Mavọ yẹn akpeyeren cha dia vwe otọ rẹ usuon rẹ Uvie rẹ Oghẹne?” Onọ yena kọyen wọ cha kpahenphiyo ọke ọfa wo de bro ra. Vwe orhivwinbrura na, wo se dje uyono 7 rẹ ibrosọ na, *Iyẹnren Esiri ro nẹ Obo rẹ Oghẹne Rhe!* kẹ ohwo na, rọ dia ọvo usun rẹ ekuakua rẹ avwanre vwo ton uyono rẹ Baibo phiyo.

EKUAKUA RE RHANRIEN URHURUSIVWE

11 Imagazini. *Uwevwin Orherẹ vẹ Awake!* na yen ẹbe ra ma fan je ghare vwe akpọ na enẹna! Iyovwinreta ri se si kohwo kohwo urhuru yen e phię phiyo ayen, kidie ihwo ri nẹ kasan kasan rhe yen se ayen. E je avwanre vwe ayen vwo rhanrien urhurusivwe rẹ ihwo kpahen obo re ma ghanre vwe akpeyeren rẹ ihworakpọ enẹna. A sa reyọ ayen kẹ ihwo re ghene guonọ ayen dẹn, sięę a da riẹn oka rẹ ihwo ra vwe fiki rayen si imagazini na.

12 A teyen *Awake!* na fikirẹ ihwo ri ghwe vwo erianrien okokodo kpahen Baibol na-a. Ọ sa tobọ dianẹ ayen riẹn emuvuovo kpahen iyono rẹ Inenikristi-i, ayen vweroso ẹga-a, yeře ayen tobọ riẹn oghanrovwe rẹ Baibol na-a. Ọdavwe ra vwe fiki rọyen si *Awake!* na, ọyen a vwo chọn ihwo uko vwo vwo imuero nẹ Oghẹne herọ. (Rom 1:20; Hib. 11:6) Ọ je nerhe ihwo vwo imuero nẹ Baibol na ghini “ota rẹ Oghẹne.” (1 Tẹsa. 2:13) Iyovwinreta rehe opharo rẹ *Awake!* erha ra teyenphia vwe 2018 yehẹ: “The Way of Happiness,” “12 Secrets of Successful Families,” kugbe “Help for Those Who Grieve.”

11. Die yen a vwe imagazini rẹ avwanre vwo ruẹ, kẹ die yen ofori nẹ avwanre riẹn kpahen ayen?

12. (a) Orhọ yen ọdavwe rẹ *Awake!* na, kẹ amono yen a vwe fiki rọyen sio? (b) Erhuvwu vọ yen wọ mrẹre uvvre nana, wọ vwo reyọ *Awake!* na vwo ruiruo?

13 E ru *Uwevwin Orherẹ* re phię phiyo ada na, fikirẹ ihwo re muoghọ kẹ Oghẹne kugbe Ota rọyen. Dede nẹ ihwo tiņana vwo erianrien evo kpahen Baibol na, ayen ji rhi vwo eruọ rẹ iyono rọyen gbagba-a. (Rom 10:2; 1 Tim. 2:3, 4) Iyovwinreta erha re tonphiyo vwe opharo rẹ ẹbe *Uwevwin Orherẹ* ra teyenphia vwe 2018 kpahenphiyo enọ nana: “Baibol na Kpo Awanre Re?,” “Mavọ Wọ sa Vwo Riẹn Obaro Na?,” kugbe “Oghẹne Davwerhọn Wẹn?”

EKUAKUA RE NERHE OHWO VWO ORURU

14 Ividio. Vwe ọke rẹ Jesu, ẹgba rẹ ugbobọ yen ekarirhe vwo reyọ ekuakua rẹ ayen vwo wian na vwo ruiruo. Enẹna, ekarirhe vwo ekuakua sansan ri vwe ẹlẹtriki vwo ruiruo; ekuakua kerẹ isara, imeshini re vwo hwe upẹren, i re vwo brẹ iphrophro, vẹ efa tiọyen. Vwo vrẹ ẹbẹ vẹ imagazini, avwanre ji vwo ividio sansan re dje kẹ ihwo; ẹne rayen hẹ evunrẹ ekpeti rẹ uyono rẹ avwanre: *Diesoro E Vwo Yono Baibol Na?, Mavọ Yen E Ruẹ Uyono ri Baibol Wan?, Die Yen E Ruẹ Vwevunrẹ Oguan Ruvie?, kugbe Amono Yen Iseri rẹ Jihova?* Ividio ri te ibrẹro ivẹ na-a, yovwirin kẹ aghwoghwo rẹ obọresosuọ. E se hworo i ri gron vrẹ ọtiọyen kẹ ihwo ri vwo ọke, yeře vwe ayen vwọba ru orivwinbrura. Ividio nana eje sa kọn oruru rẹ uyono rẹ Baibol vẹ omẹvwa ẹra phiyo ihwo oma.

15 Kerẹ udje, oniọvo aye ọvo vwo mre aye ọfa rọ kua nẹ Micronesia rhe rọ je ephẹrẹ rẹ Yapese, o de dje ividio rẹ *Diesoro E Vwo Yono Baibol Na?* kẹ, vwe ephẹrẹ

13. (a) Amono yen a vwe fiki rọyen teyen *Uwevwin Orherẹ* re phię phiyo ada na? (b) Erhuvwu vọ yen wọ mrẹre uvvre nana, wọ vwo reyọ *Uwevwin Orherẹ* na vwo ruiruo?

14. (a) *Diesoro* a vwo vwe ividio ẹne vwọba ekuakua rehe ekpeti rẹ uyono rẹ avwanre? (b) Erhuvwu vọ yen wọ mrẹre vwo nẹ ividio ru wo dje kẹ ihwo?

15. Djudje rẹ obore ividio rẹ avwanre ruru oma rẹ ihwo ri niro vwe ephẹrẹ rayen?

royen. Ividio na vwọ tonphiyo, aye na da ta: “Onana ephere me. Oghene na! Asan ovo yen me ve ohwo ro ta ota na nurhe. Ephere me yen o je na!” O vwo ru nu, o da tane oyen che se ebe ji ni ividio na eje ra vwophia vwe websaiti re jw.org vwe ephere royen. (Ji ni Iruo 2:8, 11.) Gbe ni udje ofa. Oniowo aye ovo rohe United States sendi re adresi re ividio vuovo na vwe ephere royen vwo rhe omọ re oniowo royen. Omọ re oniowo royen na vwo no nu, o de si eta nana vwo rhe: “Asan ra da tane akpo na ejobi he obọ re ogangan re ohwo uwemmwu na, te vwe ewen den. Me da tane e rhi yono uvwe Baibol na.” Ekuoto ra da dobo re iruo re avwanre ji yen oshare nana dia!

EKUAKUA RE VWO YONO UYOTA NA

16 Ibrosho. Mavo yen wo sa vwọ vwe uyota na vwo yono ohwo ro ghwa rien ebe se-e, yerere ra je rhe teyen ebe re avwanre kpo ephere roye-en? Avwanre vwo ekuakua ra sa vwọ chon uko—ibroshe re **Kerho re Oghene Rere Wo dia Bede.*** Wo sa vwe ibroshe re **Iyeren Esiri Ro Ne Obọ Re Oghene Rhe!** vwọ ton uyono re Baibol phiyo. Wo se dje iyovwinreta 14 rehe obuko re ibroshe na ke, rere o vuẹ we o ro me vwo omavwerhovwen kpahen. Gbe nene ton uyono re Baibol phiyo vwe uyovwinrota ro jere na. Wo davwen iroroje nana vwe orhivwinbrura obọ ovo re? **Amono Yin Rue Qhore ri Jihova Nonena?** oyehe ibroshe rera vwe ekpeti re uyono re avwanre. E ruru rere a sa vwọ reyọ vwo dje ukoko na ke ihwo re yono. Re ni **Obe Uyono re Akpeyeren Avwanre ve Iruo Ruvie Na** re March 2017 rere wo mre obore wo sa vwọ reyọ vwo ruiruo.

* O da dia ohwo ro rien ebe se-e, wo sa chon uko vwo nene uwe ve ibroshe re **Kerho re Oghene re** eta royen ghwe bu-un.

16. Djisẹ re oboresoro e vwo ru ibroshe nana: (a) **Kerho re Oghene Rere Wo dia Bede.** (b) **Iyeren Esiri Ro Ne Obọ Re Oghene Rhe!** (c) **Amono Yin Rue Qhore ri Jihova Nonena?**

17 Ebe. We ve ohwo da ton uyono re Baibol phiyo ve ibroshe nure, wo sa guono oke ro shephiyo vwọ kpo uyono na kpo obe re se **Die Yen Baibol na Se Yono Avwanre?** Obe nana cha nerhe erianrien re ohwo na kodophiyo kpahen iyono re Baibol na. Ohwo de yono obe na nu, gbe nene yono obe re se **“Sero re Oma re Ovwon Vwe Evun re Eguono re Oghene,”*** siere wo de no ne o yan obaro. Obe nana cha chon ohwo na uko vwọ rien obo ro sa vwọ vwe irhi re Baibol vwo ruiruo vwe akpeyeren re kedẹ kedẹ royen. Karophiyo ne ofori ohwo na vwo yono ebe ive nana re, o da tobọ dianẹ o bromaphiyame nure. O cha nerhe awọ royen sa nabọ muoto vwevunre ukoko na. —**Se Kolose 2:6, 7.**

18 Kerere Iseri re Jihova, a ke avwanre iruo re aghwoghwo re “iyenre esiri” ro cha nerhe ihwo vwo arho re bede. (Kol. 1:5; **se 1 Timoti 4:16.**) A je ke avwanre ekpeti re uyono ra ghwe von ve ekuakua re sa chon avwanre uko vwo ruiruo na fioto. (Ni “Ekpeti re Uyono.”) E gbe je avwanre ten ona re obo ra sa vwọ reyọ ayen vwo ruiruo yoyovwin. Oghwoghwota ovuovo se brohien re obo ro sa reyọ vwo ne ekpeti na vwọ ta ota ke ohwo ro dje omavwerhovwen phia, kugbe oke ro che vwo ru otioyen. Je, odavwe avwanre dia o ra de vwọ ghare ebe-e; avwanre je guono vwe ebe ke ohwo ro dje omavwerhovwen phia kakakaa. Odavwe re avwanre, oyen ra vwọ vwe ukẹcha ke otu ri vwo urhurusivwe kpahen uyota na, ri vwo ewen esiri, ri ji vwomakpotọ yerere ihwo re guono “arho ri bede na,” rere ayen sa vwọ dia idibo re Jesu.—Iruo 13:48; Mat. 28:19, 20.

* A cha vwe obe re se *How to Remain in God's Love* vwo wene, siere o da herọ re vwe Urhobo.

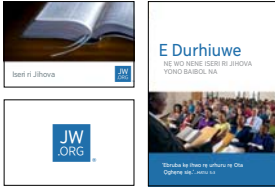
17. (a) Djisẹ re oboresoro e vwo ru ebe ive re avwanre vwo yono ihwo. (b) Die yen ihwo re guono bromaphiyame che ru, ke diesoro?

18. (a) Kerere ihwo ri yono uyota na, die yen 1 Timoti 4:16 bru avwanre uche ne e ru, ke die yen che ne obuko royen rhe? (b) Die yen ofori ne o dia odavwe re avwanre oke re avwanre da vwe Ekpeti re Uyono re avwanre vwo ruiruo?

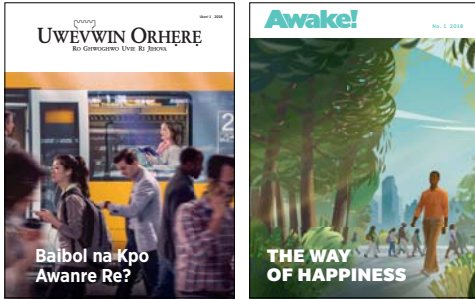

EKPETI RĚ UYONO

IKADI RE SE VWO KPO JW.ORG VĚ ĚMĚBE RĚ EDURHIE

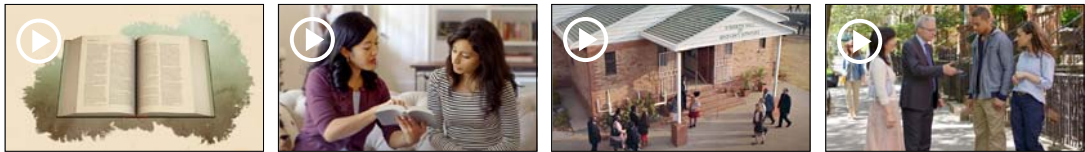
IMAGAZINI

ITRATI

IVIDIO

IBROSHŌ VĚ ĚBE

Jihova ku Ebruphiyọ ku Orhiẹn Mẹ

CHARLES MOLOHAN YEN GBIKUN NA

Bẹsiẹ avwanre ki rhi phi itrati phiyọ obotọ rẹ ẹchẹ rẹ iwewwin ri chekọ vwẹ ekogho rẹ avwanre de ghwoghwo nu, jẹ ọke rhie cha re. Ọnana obo re phiare vwẹ 1939; uherevie rẹ ason yen avwanre vwo vrẹ nẹ uwewwin. Avwanre da djẹ imoto vrẹ unọke ọvo, rẹ avwanre vwo kpo omorere re se Joplin vwẹ southwestern Missouri rọhẹ U.S.A. Avwanre vwọ jomaotọ ruiruo na rienriẹn re nu, avwanre de kekoma phiyọ imoto vwo kpo asan rẹ avwanre de koko, ra herẹ imoto ri chekọ. O se gbe we unu oboresorọ avwanre vwọ ton aghwoghwo phiyọ vwẹ edegburhiọke yena, ji brokpakpa vrẹ nẹ ekogho na tavwen ọke ki rhie. Me cha vuẹ wẹ vwẹ obaro obọ.

OMA vwerhen ovwẹ nẹ ọsẹ vẹ oni mẹ, Fred kugbe Edna Molohan nabọ yono uvwe kpahen Jihova. Ayen vwomaba Emọ—Uyono rẹ Baibol na (Iseri rẹ Jihova) te ẹgbukpe 20 tavwen e ki wiiẹ vwẹ vwẹ 1934. Orua rẹ avwanre dia ọmọko re se Parsons, vwẹ southeastern Kansas. Dino ihwo eje rehẹ ukoko rẹ avwanre ọke yena, vwo iphiẹrophiyọ rẹ ayen vwo kpo odjuvwu. Orua rẹ avwanre nabọ kpo uyo-no ọkieje. Kọke kọke yen avwanre ji vwo kpo aghwoghwo re yono ihwo Ota rẹ Ọghẹnẹ. Oghẹruvo rẹ Ẹdidjala otete yen avwanre vwo ruẹ aghwoghwo rẹ urhuvwun, ra riẹn phiyọ aghwoghwo rẹ azagba enẹna. Ọkiọvo oma sa ghworọ avwanre, ẹkẹvuọvo, kọke kọke yen Ọsẹ mẹ vwọ dẹ isikrimu kẹ avwanre siẹrẹ e de ru nu.

Ukoko rẹ avwanre rọ ghwa rho na-a, ghwoghwo ota vwẹ irere vẹ aghwa buebun vwẹ ibrotọ ri ghwe sheri-i. Ọke buebun, avwanre de ghwoghwota kẹ

eghwẹrẹ na, kẹ avwanre vwẹ ẹbe rẹ ukoko na vwo wene ifọ, ikọhọ kpokpọ (ra ghwa torọ nẹ ikeji rhe obọ), yẹrẹ tobọ ehọ dede. Enana keyen avwanre vwọba chere emu, kidie Ọsẹ mẹ ru itetoro phiyọ ẹbe na jowwo re.

EGBADA-ẸDJẸ

Ọsẹ vẹ oni mẹ vwo fonografu (imiredio) rẹ ayen vwo ruiruo vwẹ aghwoghwo. Me reyerọ vwo rui-ruo-o, kidie me hanvwe nọ ọke yena; ẹkẹvuọvo, me nabọ vwẹ ukẹcha kẹ Ọsẹ vẹ Oni mẹ vwo hwo-ro ota rẹ Oniọvo Rutherford kẹ ihwo vwẹ orhi-vwinbrura vẹ uyono rẹ Baibol.

Ọsẹ mẹ wene imoto rẹ Ford rẹ 1936 rẹ avwanre vwori, vwo kpo imoto ro vwo agboro rode re ru phiyọ obenu rọyen. Imoto na chọn avwanre uko vwẹ aghwoghwo rẹ Uvie na mamọ. Ọke buebun, avwanre ke hworo ihwehwo vwo siẹ ihwo koko, tavwen e ki hworo ota rotu rẹ Baibol kẹ ayen. E de

Me ẹ wẹ ọsẹ wẹ oni me wẹ obaro ẹ imoto ẹ awwanre ro vwo agboro rode

Mi wwo muegbe me cha wwo ta ota wẹ istudio ẹ WBBR na

Awwanre ghare ọbe nana wẹ aghwoghwo, wwo rhanrhiẹ urhurusiwre ẹ ihwo kpahen WBBR

ro ọyena nu, awwanre me ghare ẹbe ẹ ẹbe ẹ ukoko na ke ihwo ri dje omavwerhovwen phia.

Eloka rehe omorere re se Cherryvale, wẹ ubrotọ ẹ Kansas, rhonwore ne Ọsẹ me dje imoto ẹ agboro royen na ro afieha ọvo-o, kidie Edidjala rode yen ihwo buegun vwo ronvwoma, ẹkẹvuo, ayen tare ne o se muo phiyọ ofafe. Ukperẹ Ọsẹ me vwo nene ayen phrọ aphro, ọ da gua imoto na kpo urhuvun ro hirharoku afieha na. Eriyina, ihwo rehe asan re de rovwonma na, da nabọ nyo ovuẹ ro hworo ke ayen wẹ ẹde yena. Oma nabọ wverhen ovwe kọke kọke mi de nene Ọsẹ me ve oniọvo me ọkpako re se Jerry kpo aghwoghwo ẹ azagba.

Wẹ okuphiyọ ẹ 1930, awwanre de ru egbadẹdẹ ogheresan ọvo, ro churobọ si aghwoghwo re che ru kpakpata wẹ ẹkuotọ ra da wosua awwanre mamọ. Edegburhiọke yen awwanre vwo vrẹn, (kirobo ẹ awwanre ruru wẹ orere ẹ Joplin, rohe ubrotọ ẹ Missouri) awwanre me jomaotọ phi itra ti yerẹ ẹbe itete phiyọ obotọ ẹ eche ẹ iwewwin ẹ ihwo na. E de ru nu, awwanre mi siomakoko wẹ ofafe ẹ orere na rere a sa wwo riẹn se eloka mu evo usun ẹ awwanre.

Awwanre ji wvobọ wẹ aghwoghwo ra da wẹ ephapha wwo yan irhuvun. Awwanre ku ephapha tiọyen phiyọ oma vwo ghwoghwo Uvie na wẹ ore-re ọvo. Me karophiyọ ọvo royen re ruru wẹ orere ẹ awwanre, ẹ igbeyan me evo de ku ephapha re si eta nana phiyọ: “Ega Ọyen Eki kugbe Ufi.” Ayen yan omare imaili ọvo (iroko 1.6) wan orere na, tavwen ayen ki rhivwin kpo. Ọ wverhoma ne a

wvosọ ayen kakaka-a, ukperẹ ọtiọyen, ihwo buegun guonọ riẹn obo re phia.

OGHWĘKOKO RE RURU ỌKE ME VWỌ HẸ EGHENE

Ne ọke ra ruoke yen orua ẹ awwanre vwo ne Kansas vwo kpo oghwẹkoko wẹ Texas. Ọsẹ me wian wwo ke ikọpani re se Missouri-Kansas-Texas Railroad, ro vwo itrani sansan. Eriyina, ke awwanre sa ro itrani ẹ ikọpini na ophẹ vwo kpo oghwẹkoko, je kọn bru imoni ẹ awwanre ra. Oniọvo ọkpako ẹ Oni me re se Fred Wismer ve aye royen Eulalie dia asan re se Temple wẹ Texas. Fred mre uyota na vughe ọke ro wwo he eghene wẹ ikpe re kpahen 1900, o de bromaphiyame. Ọ je davwengba vwo ghwoghwo ota ke oni me ve iniovo royen itete. Buegun ẹ iniọvo rehe central Texas vughire mamọ, kidie ọ gare ọke yena kerẹ zone servant (ra riẹn phiyọ oniruo okinriariẹ enena). Ọyen ohwo esiri ẹ oma wverhan, ro broghọ phiyọ ihwo efa oma. O vwo ẹguonọ ẹ uyota na mamọ, je omamọ ẹ udje ke wẹ ọke me wwo he eghene.

Wẹ 1941, orua ẹ awwanre da ro itrani vwo kpo oghwẹkoko rode ọvo re ruru wẹ St. Louis rohe Missouri. Wẹ oghwẹkoko na, e de durhie ighene na eje ne ayen rhi chidia kerẹ umukpe na rere ayen sa wwo nabọ nyo ota ẹ Oniọvo Rutherford ro vwo uyovwinrota na “Emọ ẹ Uvie Na.” Wẹ okuphiyọ ẹ ota na, a da wẹ okẹ oghanhanre ọvo ke ighene na eje re vrẹ 15,000, ẹ Oniọvo Rutherford ve irivẹ royen wwo ghare ọbe kpokpo re se Emọ ke awwanre.

Vwẹ April 1943, avwanre de kpo osikoko otete ovo ro vwo uyovwinrota na “Use re Vwo Ruiruo” vwẹ orere rẹ Coffeyville, rọhẹ Kansas. Etiyin kọyen e de ghwohwo nẹ a vwẹ isukuru kpokpo ovo vwo mu vwẹ ikoko na eje, re se Isikuru rẹ Iruo Ruvie Na. E de ji siobonu obo ovo ro vwo iyono 52 re che vwo ruiruo vwẹ isukuru na. Ukpe vuovo yena yen me je vwọ ta ota mẹ rẹsosuọ vwẹ isukuru na. Osikoko yena je ghanre kẹ vwẹ mamọ, kidie mẹvwẹ ovo usun rẹ iniọvo re bru phiyọ ame vwẹ owẹ odjidjiro ovo, rọ kẹrẹ asan re de ru oghwẹko na.

MI BRORHIẸN ME VWỌ GA VWẸ BẸTẸL

Mi vwo wontọ nẹ kọlegi vwẹ ukpe rẹ 1951 nu, mi de brorhiẸn rẹ oborẹ me cha vwẹ akpeyeren mẹ vwo ru. Ẹga rẹ Bẹtẹl je vwe mamọ. Oniọvo mẹ Jerry je ga vwẹ Bẹtẹl jovwo. Ọtiyena, me da ghwohwo phiyọ ifomu rẹ Bẹtẹl. OrhiẸn yena fierere kẹ vwẹ mamọ. O kriri-i, e de durhie uvwe kpo Bẹtẹl. Me da ton iruo phiyọ vwẹ oboyin vwẹ March 10, 1952.

Mi rẹro royen nẹ me cha wian vwẹ asan ra da teyen imagazini vẹ ẹbe efa. Ẹkẹvuovo, uphẹn na te vwe obọ-ọ. Ukperẹ ọtiyẹn, a da vuẹ vwẹ nẹ me vwomaba iniọvo re ghara emuore. Ọke vwọ yanran na, e de mu vwe kpo obẹ ukoni. Mi yono emu buebun vwẹ iruo yena ivẹ na. Ọrhuẹrẹphiyotọ rẹ owian rẹ obo ukoni na shephiyọ kẹ vwẹ dẹn, kidie ọ nẹhẹ owẹ sa mrẹ ọke vwo ru uyono romobo vwẹ oghẹruvo, vwẹ liabri rọhẹ Bẹtẹl rọ vọnre vẹ ẹbe na. Ọyena bọn esegbuyota mẹ gan, ọ je nẹhẹ oyerinkugbe mẹ vẹ Jihova ganphiyọ. Ọ nẹhẹ owẹ yọnre orhiẸn-ebro mẹ kokoroko nẹ me cha vwẹ akpọ mẹ eje vwọ ga Jihova vwẹ Bẹtẹl. Jerry vrẹn nẹ Bẹtẹl vwẹ ukpe rẹ 1949, ọ da rọvwọn Patricia, ayen ihwo ivẹ na dia kẹrẹ Brooklyn. Ayen nabọ vwẹ ukẹcha kẹ vwẹ, ji bru vwe uche, ọke me vwọ ton ẹga rẹ Bẹtẹl phiyọ obọ.

Mi ghwe vwo te Bẹtẹl, o kriri-i, ka guṣọn ihwo ra sa vwọba etota rẹ Bẹtẹl. Kukpe kukpe yen iniọvo ra sanere na che rhe nẹ Brooklyn vwo kpo ikoko sansan ri sheri te iroko 322 (imaili 200).

Ayen me ta ota rotu vwẹ ikoko rẹ ayen rare, ji nene iniọvo na kpo aghwohwo. Uphẹn na de rhiẹphiyọ kẹ vwẹ, me vwọ dia ovo usun rẹ iniọvo na. Oshọ yen me vwọ ton iruo nana phiyọ, je ta ota rotu mẹ rẹsosuọ, rọ dia ota rẹ unọke ovo vwẹ ọke yena. Mi ro itrani abọ buebun kpo oyan nana. Me karo-phiyọ obo re phiare vwẹ oghẹruvo rẹ Ẹdidjana rode ovo, vwẹ ọke rẹ ohwahwa rẹ 1954. Ẹdẹ yena, mi ro itrani ro kpo New York, rere mi fobọ te Bẹtẹl vwẹ ovwọnvwọn. Ẹkẹvuovo, odju ọgangan ovo de dju, imicho da je rọhẹ. Ọ da nẹhẹ igini rẹ ẹlẹtriki rẹ itrani na fun, eriyin ji te irhukpẹ rẹhẹ itrani na. Jẹ, a kpẹvwẹ Ọghẹnẹ nẹ a sa tẹbiẹ itrani na te asan ro wonri vwẹ New York omarẹ ughọjọ iyorin rẹ urhiọke rẹ Monday. Kpakpata me da wan idjerhe rọhẹ obotọ rẹ asan rẹ itrani na wonri, vwo kpo Brooklyn. Mi ghwe vwo te oboyin, mi de kpo iruo vwobẹ ukoni na. Jẹ, mi fobọ te iruo-o, oma ji bru vwe ku, kidie itrani ro miovwirin na, ju vwe sa vwerhẹn vwẹ aso-on. Ẹkẹvuovo, aghọghọ me mrẹre me vwọ vwẹ ukẹcha kẹ ukoko na, vẹ iniọvo buebun re rhe dia igbeyan mẹ, rho nẹ koronvwọn koronvwọn mi vwo ze.

Vwẹ ikpe rẹsosuọ mẹ vwẹ Bẹtẹl, e durhie uvwe nẹ me vwomaba ọrhuẹrẹphiyotọ rẹ uyono rẹ Babilon re ruẹ kudughwrẹn kudughwrẹn vwẹ iredio rẹ ukoko na, re se WBBR. Istudio na hẹ ubruwewwin rivẹ vwẹ ọfisi rọhẹ 124 Columbia Heights. Ọke yena, Oniọvo A. H. Macmillan, ro gare ikpe buebun vwẹ Bẹtẹl vwobọ vwẹ ọrhuẹrẹphiyotọ rẹ iredio na ọkieje. Oniọvo Mac yen avwanre se, ọyen uvi rẹ udje rẹ akoechiro kẹ avwanre ighene re ga vwẹ Bẹtẹl.

Vwẹ 1958, a da kẹ vwẹ iruo ro churobọ si Isikuru rẹ Gilead. Me vwẹ ukẹcha kẹ iniọvo na vwo ruẹ ivisa, ji mugebe rẹ ẹbe efa, rere ayen se vwo kpo asan re ji ayen ra. Ọ dia omorhiẹ igho yen a vwọ rua aropleni ọke yena-a, eriyina, imihwo krẹn yen ruọ. Buebun rẹ iniọvo re ji kpo Africa vẹ Asia rua okuna ri muẹ eghwa. Ikpe evo vwọ wan nu, re vwo si unu rẹ ighọ ra vwọ rua aropleni kpotọ, buebun rẹ imishonare na ke ruọ vwo kpọ ẹkuotọ re ji ayen ra.

Mẹ vẹ Patricia kugbe Jerry Molohan hẹ idjerhe kpo Ọghwẹkoko rẹ “Ufuoma Vwẹ Otọrakpọ Na” re ruru vwẹ 1969

Me rhuẹrẹ ọbe ra cha vwọ kẹ iniọvo ri wontọ nẹ Isikuru rẹ Gilead na, tavwen ọrhuẹrẹphiyotọ na ke tonphiyo

ỌGHWẸKOKO RE ME RARE

Vwẹ 1960, mi de vwo ọrhuẹrẹphiyotọ oghẹsan rẹ aropleni ọvo vwo mu vwe nẹ United States kpo Europe, rere mi se vwo kpo ọghwẹkoko rẹ akpọje re ruru vwẹ 1961. Me ro aropleni na nẹ New York kpo Hamburg, Germany, vwọ kẹ ọghwẹkoko na. E vwo ru ọghwẹkoko na nu, mẹ vẹ iniọvo eshare erha re je ga vwẹ Bẹtẹl da vwẹ igho vwo momo imoto ọvo. Imoto na kọyen avwanre ro nẹ Germany kpo Italy re kin oghon ukoko rọhẹ Rom. Avwanre de nẹ etiyin ro France, ra wan Igbenu rehẹ Pyrenees ro Spain, ra da dobo rẹ iruo rẹ avwanre ji vwẹ ọke yena. Avwanre da vwẹ ẹbe evo ra nabọ phare kerẹ ọko, vwọ kẹ iniọvo rehẹ Barcelona. Ọ vwerhoma dẹn ra vwọ mrẹ ayen! Avwanre da gua imoto na wan Amsterdam, vwo kpo asan rẹ avwanre da cha ro aropleni ro mu avwanre rhe na, rhivwin kpo New York.

Omarẹ ẹgbukpe ọvo vwọ wan nu, a da vwẹ iruo ọfa kẹ vwẹ vwẹ Bẹtẹl. A kẹ vwẹ iruo re me vwọ vwerote ọrhuẹrẹphiyotọ oghẹsan ọvo. Ọnana ọrhuẹrẹphiyotọ rẹ iniọvo 583 che vwo kpo eghwẹkoko oghẹsan rẹ akpọje, re ru kpahen ohwohwo vwẹ 1963. Ọghwẹkoko na vwo uyovwin-rotọ na “Iyẹnren Esiri rẹ Bẹdẹ.” Iniọvọ na kpo ọghwẹkoko na vwẹ Europe, Asia, kugbe South Pacific, eriyin ji te Honolulu, Hawaii, kugbe Pasadena, vwẹ California. Ayen de ji kpo ikiekin oghẹsan vwẹ Lebanon vẹ Jordan, re si edẹ rayen phiyo Baibol na. E de si ẹbe yerẹ ivisa rẹ asan rẹ ayen rare na no nu, akon iruo rẹ avwanre yen ji muegbe rẹ iwewin rẹ ayen wonri, vẹ ẹbe rẹ ayen sa vwọ ro ẹkuotọ na eje rẹ ayen da domaji.

MI RHI VWO ỌRIVẸ VWẸ OYAN NA

O ji vwo emu ọfa rọ nẹrẹ ukpe rẹ 1963 na ghanre kẹ vwẹ mamọ. Vwẹ June 29, me da rọvwon Lila Rogers rọhẹ Bẹtẹl te ẹgbukpe erha re. Orere rẹ Missouri yen o nurhe. Udughwren ọvo rẹ avwanre vwọ rọvwon nu, mẹ vẹ Lila da vwomaba ihwo ri kpo ikiekin oghẹsan na; avwanre de kpo Greece, Egypt, kugbe Lebanon. Avwanre ro aropleni nẹ Beirut kpo Jordan. A dobo rẹ iruo rẹ avwanre ji vwẹ Jordan ọke yena; a tobọ vuẹ avwanre nẹ a rhonvwa vwẹ ivisa kẹ Iseri rẹ Jihova-a. Eriyina, avwanre rha riẹn obo re cha phia siẹrẹ e de te oboyi-in. Jẹ, avwanre vwo wontọ nẹ aropleni na vwẹ oboyin, oma da vwerhen avwanre mamọ, rẹ avwanre vwọ mrẹ otu buebun re herẹ avwanre vẹ amwa rode re si phiyo nẹ “Ovwan Kobẹcha Iseri rẹ Jihova”! Ọ vwerhoma dẹn re vwo kin ibrotọ sansan re si edẹ rayen vwẹ Baibol na! Avwanre kin asan sansan rẹ esẹ ride rẹ ihwo rẹ Izrẹl diare, asan rẹ Jesu vẹ iyinkon rọyen de ghwohwo, kugbe asan rẹ Ukoko rẹ Inenikristi da tonphiyo tavwen ọ ke hrabọ ro akpọ na ejobi.—Iruo 13:47.

Lila nabọ fuevun chon vwẹ uko vwẹ asan na eje me da ga vwẹ uvwre rẹ ẹgbukpe 55 rhire na. Avwanre kpo Spain vẹ Portugal abọ buebun vwẹ ọke ra vwọ dobo rẹ iruo rẹ avwanre ji vwẹ oboyin. Avwanre nabọ bon iniọvo na gan, je kẹ ayen ẹbe rẹ ukoko na vẹ eronvwon efa rẹ ayen guonore. Avwanre je tobọ kon bru iniọvo rẹ avwanre evo ra vwẹ uwodi re mu ayen phiyo vwẹ ubrotọ rẹ Cádiz, rọhẹ Spain. Oma je vwerhen ovwe mamọ nẹ me sa ta ota ro nẹ Baibol rhe, vwọ bon ayen gan.

Rhanvwe ukpe rẹ 1963 yen mẹ vẹ iniọvo sansan vwo ruẹ ọrhuerephiyotọ rẹ omaẹfa vwo kẹ ihwo ri kpo eghwẹkoko rẹ akpẹje vwe Africa, Australia, Europe, East Asia, Hawaii, New Zealand, Puerto Rico, Central America kugbe South America. Mẹ vẹ Lila riavwerhen rẹ eghwẹkoko buebun re cha sa chọrọ avwanre ẹro-o; kerẹ ọ rẹ avwanre rare vwe Warsaw, rọhẹ Poland vwe 1989. Iniọvo buebun ri nẹ Russia rhe, ji kpo ọghwẹkoko rode yena rọ dia ọrẹsoso rẹ ayen rare! Avwanre mrẹ iniọvo sansan rẹ usuon rẹ Soviet Union mu phiyọ uwodi vwe ikpe buebun fikirẹ esegbuyota rayen.

Uphẹn rẹ ẹga ọfa ro te vwe obọ, kẹ ọ rẹ me vwo kọn brẹ imishonare vẹ erua rẹ Bẹtẹl sansan ra, rere me sa vwo bọn ayen gan. Ọ rọ koba usun rẹ oyan tiọyen rẹ avwanre rare, kẹ ọ rẹ South Korea rẹ avwnare da je kọn bru iniọvo rẹ avwanre 50 ra vwe uwodi rọhẹ Suwon. Ayen ejobi nabọ sero rẹ omavwerhovwẹn rayen, ayen je rhẹro rẹ ọke rẹ ayen cha vwo rhoma vwobọ vwe iruo rẹ aghwoghwo na vovon. Ẹmrẹ rẹ avwanre mrẹ ayen na, bọn avwanre gan dẹn!—Rom 1:11, 12.

EBUONPHIYỌ GHWA AGHỌGHỌ RHE

Me mrẹ oborẹ Jihova ku ebruphiyọ ku ihwo royen vwe ikpe nana eje na. Omarẹ iniọvo 100,000 yen ighwoghwo re herọ ọke mi vwo bromaphiyame vwe 1943. Ẹkẹvuovo, ighwoghwo re vrẹ 8,000,000 yen herọ ga Jihova vwe etọ 240 enẹna. Uvi rẹ ẹgbaedavwon rẹ iniọvo ri wontọ nẹ Isikuru rẹ Gilead, yen ghwa ebruphiyọ nana rhe. Oma vwerhen ovwe nẹ mẹ vẹ buebun rẹ imishonare nana wianre, re me vwo chọn ayen uko vwo kpo asan re ji ayen ra.

Me kpẹvwe Jihova nẹ mi se brorhiẹn vwe ọke eghene mẹ nẹ me cha ga vwe Bẹtẹl. Jihova ghini bruba kẹ vwe gbidiki vwe ikpe nana eje na. Vwọba aghoghọ rẹ ẹga rẹ Bẹtẹl, mẹ vẹ aye mẹ Lila je riavwerhen rẹ uphẹn rẹ avwanre vwo nene iniọvo buebun wian kugbe vwe ikoko sansan rehe Brooklyn, buebun rayen jẹ igbeyan rẹ avwanre te ọke na.

Womarẹ ukẹcha rẹ aye mẹ Lila, me je ga vwe Bẹtẹl, dede nẹ me hẹ ẹgbukpe 84 enẹna. Me je riavwerhen rẹ iruo mẹ, re me vwo vwerote ẹbe san-

san re si rhe oghon ukoko, vẹ e rẹ oghon ukoko na siẹ vwo rhe ikoko sansan.

Ọ vwerhoma nẹ me hẹ evunrẹ ukoko rẹ Jihova, me je mrẹ ofẹnẹ rode rọhẹ uvwre rẹ ihwo re vwe ẹga kẹ Jihova, vẹ e re ga-a. Enẹna avwanre nabọ vwo ẹruo rẹ eta nana rehe Malakae 3:18: “Ọke yena re kẹ ovwan che vughe ofẹnẹ rọ hẹ ohri rẹ ọvwata vẹ oruimwemwu, vwe uvwre rẹ ohwo rọ ga Ọghẹnẹ vẹ ọ ro jẹ ga.” Kẹdẹ kẹdẹ yen akpọ rẹ Eshu nana vwo miovwẹn phiyọ, ọ vovon vẹ ihwo ri vwo iphiẹrophiyọ-ọ, ihwo ri vwo aghoghọ tutuno. Ẹkẹvuovo, ihwo ri vwo ẹguonọ rẹ Jihova, re je vwe ẹga kẹ, yeren akpọ rẹ omavwerhovwẹn; ayen tobọ vwo iphiẹrophiyọ ro muero kpahen obaro na, vwevunrẹ ọke ọgangan nana re de yerẹn na. Avwanre vwo okpuphẹn re vwo ghwoghwo iyenrẹn esiri rẹ Uvie na! (Matt. 24:14) Avwanre herhe ọke rẹ Uvie rẹ Ọghẹnẹ rọ cha rhe kẹrẹkpe na, cha vwo guoghọ akpọ umwemwu nana, je ghwa akpọ kpokpọ rhe vẹ ebruphiyọ royen ejobi, re che vwo vwo omakpokpọ vẹ arhọ rẹ bẹdẹ. Ọke yena, idibọ rẹ Jihova eje rehe otorakpọ na, ke cha riavwerhen rẹ uvi rẹ akpeyeren bẹdẹ bẹdẹ.

Me vẹ Lila enẹna

Vwẹrosọ Osun rẹ Avwanre —Jesu Kristi

“Ohwo ọvo ọye hẹ onini rẹ owan, ohwo yena hẹ Kristi.”

—MAT. 23:10.

UNE: 16, 14

WỌ KAROPHIYỌ?

Mavọ yen Jihova vwo sun ihwo royen vwe ọke rẹ Joshua?

Die yen avwanre yono vwo nẹ oborẹ Jesu sun ukoko rẹ Inenikristi rẹ egbukpe ujinrin ẹsosuọ wan?

Diesoro o vwo fo nẹ avwanre vwẹrosọ usuon rẹ Jesu nonẹna?

JOSHUA je karophiyọ eta nana rẹ Jihova ta kẹ: “Mosis rẹ odi-bo mẹ o ghwu nure; asakiephana gbe vrẹn, ru wọ wan Jọdan nana vrẹn, wẹ vẹ ihwo nana ejobi, vwo kpo otọ re me cha vwo kẹ ayen.” (Jos. 1:1, 2) Ọnana ewene rode rẹ Joshua rọ gare kerẹ odibo rẹ Mosis omarẹ egbukpe 40 re na, rhẹro rọye-en!

² Rọ vwọ dianẹ Mosis yen suẹ ihwo na vwẹ ikpe buebun rhi-re na, Joshua se vwo ẹwẹn ivivẹ sẹ ihwo na cha rhonvwe vwo-makpotọ nene odjekẹ royen. (Urhi 34:8, 10-12) Ehiahiẹ ọvo re ru kpahen Joshua 1:1, 2 de se: “Nẹ ọke awanre rhi te ọke nana, obo ro me muoshọ kparobọ, ọyen re vwo wene ohwo ro suẹ. Kidie o se djobọte ofuwwegbe rẹ ẹkuoto.”

³ Joshua vwẹrosọ Jihova, dede nẹ o vwo oboesorọ oshọ vwo muo. Ẹdẹ ibro vwọ wan nu, ọ da reyọ owọjẹ ọghanghan-re ọvo. (Jos. 1:9-11) Ẹroẹvwọsuọ royen kpahen Jihova fierere kẹ. Kirobo rẹ Baibol na djere, Jihova sẹro royen vẹ ihwo rẹ Izrẹl womarẹ amakashe ọvo. Amakashe yena sa dia Ota na, rọ

1, 2. Egbabọse vọ yen Joshua hirharoku ọke rẹ Mosis vwo ghwu nu?

3, 4. Mavọ yen avwanre ru riẹn nẹ ẹroẹvwọsuọ rẹ Joshua fierere kẹ, kẹ onọ vọ yen a sa nọ oma rẹ ohwo?

dia Ọmọkpako rẹ Ọghẹnẹ.—Eyan. 23:20-23; Jọn 1:1.

4 Womare ukẹcha rẹ Jihova, ihwo rẹ Izrẹl de rhiabọreyọ ewene na, rẹ ayen vwo nẹ otọ rẹ usuon rẹ Mosis vwo kpo ọ rẹ Joshua. Avwanre ji yerẹn vwe ọke rẹ ewene sansan vwo vwomaphia. Eriyina, e se roro, ‘Ukoko rẹ Jihova vwo yan obaro ghwraghwraghwa na, avwanre ghene sa vweroso Jesu rọ dia Osun rẹ avwanre?’ **(Se Matiu 23:10.)** E je a fuẹrẹn oborẹ Jihova nabọ sun ihwo royen yoyovwin vwe ọke awanre.

O SUN IHWO RẸ ỌGHẸNẸ RO OTỌ RẸ KENAN

5 Ihwo rẹ Izrẹl vwo shariẹ urhie rẹ Jodan vre nu, o kriri-i, Joshua de rhiẹromrẹ emuovo ro gbere unu. Ro vwo siẹkerẹ orere rẹ Jeriko, ọ da mrẹ ọshare ovo rọ vwe ọlọkọ yonron obọ. Kidie nẹ o vughe ọshare na-a, Joshua da nọ: “Wọ vẹ avwanre obọ vwo, gbenẹ wẹ ọvweghrẹ rẹ avwanre?” Ekevuovo, o gbe Joshua unu ọke rẹ ọgbofovwin na vwo dje oma ke. Ọshare na tare nẹ oyen “onotu rẹ ofovwi rẹ Ọrovwohwo” rọ choma rọ vwo chochọn rẹ ihwo rẹ Ọghẹnẹ. **(Se Joshua 5:13-15.)** Dede nẹ Baibol na djere vwe asan efa kerẹ asan ra da mrẹ nẹ Jihova komobọ royen yen ta ota ke Joshua vwe ọke sansan, je o muero den nẹ o ru ọtiyen womare amakashe, kiobo ro ruru vwe ọke rẹ obuko.—Eyan. 3:2-4; Jos. 4:1, 15; 5:2, 9; Iruo 7:38; Gal. 3:19.

6 Amakashe na vwe Joshua obo ro se vwo phi Jeriko kparobọ. Je, e se roro nẹ odjekẹ evo rọ vwophia na cha sa wia-an. Kerẹ udje, ọ vwe Joshua nẹ e je eshare na

5. Die phiare ọke rẹ Joshua vwo sikere Jeriko? (Ni uhoho resosuo na.)

6-8. (a) Diesoro odjekẹ evo rẹ amakashe rẹ Jihova vwophia na vwo gbe ohwo unu? (b) Diesoro odjekẹ yena vwo dia ọ rẹ aghwanre, ro ji fo aruoke? (Ni eta rehẹ oboto na.)

eje yanvwe. Ọyena mudiaphiyọ nẹ eshare na rha cha sa honre vwe uvwre rẹ ede evo-o. Oyanvwe ke obo re ji ruẹ vwe ọke rẹ ofovwin?—Jen. 34:24, 25; Jos. 5:2, 8.

7 Ọkiovo udu bru isodje rẹ Izrẹl mamọ kpahen oborẹ ayen sa vwo chochọn rẹ orua rayen vẹ era rẹ oyanvwe na, siẹrẹ ivwrighren de bru ayen rhe. Kpregede na, ayen de nyo nẹ a “kare Jeriko gbe vwe obo evun te ofafe fiki rẹ ihwo rẹ Izrẹl.” (Jos. 6:1) O muero den nẹ iyenren yena nerhe eroevwosuọ rayen rhoma ganphiyọ kpahen Jihova!

8 Amakashe na je vwe ihwo rẹ Izrẹl nẹ ayen honre Jeriko-o, ukperẹ ọtiyen, ọ tare nẹ e je ayen yan riariẹ orere na obọ ovo edoke vwe ede esan, ayen mi rhe ru ọtiyen abọ ighwrẹn vwe ede righwrẹn na. Evo usun rẹ isodje na se roro, ‘Onana rha dia ọke ehwe-el’ Ekevuovo, Osun rayen rẹ ayen rhiẹromrẹ-e na, rien obo ro ruẹ. Ona nana bon esegbuyota rẹ ihwo rẹ Izrẹl gan, ọ je nerhe ayen sa kenoma ke ohonre rẹ ayen rha honre vẹ egbofovwin rẹ Jeriko.—Jos. 6:2-5; Hib. 11:30.*

9 Die yen ikuegbe nana yono avwanre? Ukoko rẹ Jihova se ru ewene evo ri che gbe avwanre unu vwe ọke sansan. Kerẹ udje, ọ sa dianẹ wo vwo ewen ivive esosuo kpahen ifonu vẹ itableti rẹ uko ko na tare nẹ a sa vwoba ruiruo vwe aghwoghwo vẹ emevwa, kugbe uyono romobọ. Ekevuovo, avwanre mrẹ ere-re nọ cha asaokiephana. Vwore uyota,

* Ihwo re ton otọ guonọ ekuakua awanre, mrẹ eka ra sẹro royen vwe usun rẹ ekuakua re ghwo rọ cheko vwe Jeriko. Ọyena ghwa odjephia nẹ a gbogba riariẹ orere na phiyo vwe ọke grongron tavwen a ke ghwo rọ-ọ; eriyina, emuore rayen reri-i. Noso nẹ Jihova jurhi ke ihwo rẹ Izrẹl nẹ ayen ghwa emuvuovo nẹ orere na-a. Ayen phi orere na kparobọ vwe ọke orho. Ọyena omamọ rẹ ọke, kidie eka buebun jehẹ evunrẹ aghwa rẹ ihwo na ji rhi vu-un.—Jos. 5:10-12.

9. Diesoro o vwo fo nẹ e nene odjekẹ rẹ ukoko rẹ Jihova vwophia? Djudje royen.

erhuvwu ro nẹ ewene tiọyena cha ukuoto rọyen, nabọ bọn esegbuyota rẹ avwanre gan, je siẹ avwanre kẹrẹ ohwohwo.

OBORẸ JESU SUN UKOKO NA WAN VWẸ ẸGBUKPE UJORIN ẸSOSUỌ

¹⁰ Omarẹ ẹgbukpe 13 rẹ Kọniliọs vwo kurhierię nu, a je mrẹ Inenikristi rẹ Ju evo ri titi oyanvwe. (Iruo 15:1, 2) Aphro vwọ vwomaphia vwẹ Antiọk, iniọvo na da jiroro re vwo ji Pọl bru ẹko rọvwẹrote na ra vwẹ Jerusalem, rere a rhuẹrẹ ota na phiyo. Ẹkẹvuọvo, die yen ghini mu ayen vwọ jiroro yena? Pọl da ta: “Vwẹ evun rẹ ẹvwọphia me vwọ yanran.” Aphro herọ-ọ, Jesu yen ruro ọtiọyen rere ẹko rọvwẹrote na sa vwọ rhuẹrẹ ota na phiyo. —Gal. 2:1-3.

¹¹ Womarẹ odjekẹ rẹ Jesu, ẹko rọvwẹ-

10. Ono yehe obuko rẹ echidioto ogheresan rẹ ẹko rọvwẹrote na ruru vwẹ Jerusalem?

11. (a) Ẹwẹn vọ yen ji rhe Inenikristi rẹ Ju kpahen oyanvwe? (b) Die phiare rọ rhe nẹrẹ a mrẹvughe sẹ Pọl ghini vwo ẹwẹn ro vwo nene odjekẹ rẹ ekpako rehe Jerusalem? (Ni eta rehe oboto na.)

rote na da ta phephen nẹ igiye ri kurhierię rhe ukoko na guọnọ oyanvwe-e. (Iruo 15: 19, 20) Ẹkẹvuọvo, ikpe evo vwọ tobọ wan nu, buebun rẹ Inenikristi rẹ Ju na dobo rẹ oyanvwe rẹ emọ rayen ji-i. Ekpa-ko rehe Jerusalem de rhi nyo iguegun ọvo kpahen ọyinkọn Pọl, rẹ ihwo evo vwọ tanẹ Pọl yonron Urhi rẹ Mosis na-a. Eriyina, ayen da vuẹ nẹ o ru emuọvo ro rhẹro rọye-en.* (Iruo 21:20-26) Ayen vuẹrẹ nẹ ọ reyọ eshare ẹne kpo uwewwin rẹ ẹga na, rere ihwo na vwọ riẹn nẹ ọ “yonre urhi na.” Pọl rha sa sen kẹ ayen jowwo, je vuẹ ayen nẹ Inenikristi rẹ Ju na yen jẹ ẹruọ rẹ ota rẹ oyanvwe na evwo. Ẹkẹvuọvo, Pọl niroso nẹ ekpako na guọnọre nẹ ufuoma dia evunrẹ ukoko na, ọ da vwomakpotọ ru oborẹ ayen tare. E se roro, ‘Diesorọ Jesu vwọ vwẹ uphẹn kẹ ota rẹ oyanvwe na nẹ ọ dia otọ kri te ọtiọyen, jẹ ọ riẹnre nẹ ughwu rọyen phioba phiyo Urhi rẹ Mosis na re?’—Kọl. 2:13, 14.

* Ni ekpeti na “Paul Humbly Meets a Test” rọhe Uwewwin Orhẹrẹ rẹ March 15, 2003, aruọbe 24, (ọ rẹ oyibo).

Jesu yen sun ukoko na vwẹ ẹgbukpe ujin ẹsosuọ
(Ni ekoreta 10, 11)

12 Ọ reyọ ọke tavwen ewene re ru phiyo iyono re ukoko na ke sa riẹnriẹn ohwo oma. Inenikristi re Ju guọnọ ọke re ayen vwo wene iroro rayen. (Jọn 16:12) Ọ bẹn ke evo usun rayen, re ayen vwọ rhonvwe ne a rha cha sa vwẹ oyanvwe vwo vughe ohwo rọ ve Jihova gbe vwo oyerinkugbe oghẹresa-an. (Jẹn. 17:9-12) Efa yonron urhi re oyanvwe na kokoroko, fikire oshọ ne ihwo re Ju rehẹ ekogho na che mukpahen ayen. (Gal. 6:12) Ọke vwọ yanran na, Jesu da vwẹ odjekẹ efa phia womarẹ ẹbe re Pọl si vwo rhe ikoko na.—Rom 2: 28, 29; Gal. 3:23-25.

JESU JI SUẸN UKOKO NA TE ỌKE NA

13 Ọ da dianẹ ọ pha bẹnben re avwanre vwo vwo ẹruọ re oboresoro ukoko na vwo ru ewene evo, avwanre me ghwo ọke vwo roro kpahen obore Jesu sun ihwo re Ọghẹne wan vwẹ ọke awanre. Odjekẹ rọ vwọphia vwẹ ọke re Joshua ve ẹgbukpe ujinri ẹsosuo, sẹro re ihwo re Ọghẹne kerẹ ẹko, ọ bọn esegbuyota rayen gan, ọ je chọn ayen uko vwọ sẹro re uvi re oyerinkugbe rohẹ evunre ukoko na.—Hib. 13:8.

14 Odjekẹ ro fo aruọke re “odibo esiri na” na vwọphia kọke kọke, ghwa odjephia ne Jesu guọnọre ne avwanre vwo omamọ oyerinkugbe ve Jihova. (Mat. 24:45) Marc ro vwo emọ ẹne, da ta: “Eshu vwọso erua buebun, kidie ọ guọnọ ghwa ovwiẹre ro ukoko na. Ọrhuẹrephiyotọ re ẹga orua re kudughwren kudughwren na, ghwa uchebro vwọ ke igbuyovwin re erua ne ayen sẹro re erua rayen!”

12. Diesoro Jesu vwọ vwẹ uphen ke ota re oyanvwe na ne ọ dia otọ krekri tavwen ọ ke rhuẹre phiyo?

13. Die yen sa nerhe e vwo odavwaro kpahen usun re Jesu nonena?

14-16. Mavo yen odjekẹ re “odibo esiri na” vwọphia vwo djephia ne Jesu guọnọ chọn avwanre uko vwo vwo esegbuyota ogangan?

15 Avwanre de vwo ẹruọ re obore Jesu suẹn ukoko na wan, ọ cha nerhe a riẹn ne ọ ghene guọnọ chọn avwanre uko vwọ yan obaro vwevunre ukoko na. Patrick rọ ga kerẹ ọkpako da ta: “Ọ bẹn ke iniọvo evo ẹsosuo, re ayen vwọ vwoma ekuẹko vwo kpo aghwoghwo vwẹ oba re udughwren. Je, ọrhuẹrephiyotọ nana nerhe a mrevgughe ne Jesu vwo odavwe re ihwo eje, ji te otu re ne kuẹrofia. Iniọvo re oma vua, ve e re ghwa sasa vwevunre ukoko na-a, nabọ kpo aghwoghwo enena; ọrhuẹrephiyotọ na chọn ayen uko vwọ riẹn ne ẹgbaedavwon rayen fiemu. Ọ bọn esegbuyota rayen gan.”

16 Jesu je chọn avwanre uko vwọ tenroviẹ iruo re aghwoghwo na, rọ dia iruo rọ ma ghanre kparobọ vwẹ otorakpo na enena. **(Se Mak 13:10.)** André re vwo mu ẹdia re ọkpako o kri nọ-ọ na, davwengba vwo nene odjekẹ kpokpo eje re uko na vwọphia. Ọ da ta: “Uche ihwo re wian vwẹ oghon ukoko re si kpotọ na, nerhe a karophiyọ ne ọke ro chekọ na rhe gro-on, ofori ne e mu ewen kpahen iruo re aghwoghwo na, rere e ruo ve okpa-ka.”

NENE ODJEKẸ RẸ KRISTI ỌKIEJE

17 Odjekẹ sansan re Ovie re avwanre Jesu Kristi vwọphia, ghwe djephia ne o muegbe rọ vwọ chọn avwanre uko asaokiephana kugbe ọke rọ cha. Eriyina, e gbe je avwanre ghogho fikire erhuvwu re ewene nana eje ghwa rhe. We ve orua wen sa vwẹ ọke re ẹga orua re ovwan, vwọ ta ota kpahen erere re ovwan mre vwo ne ewene re ukoko na ru phiyo ọrhuẹrephiyotọ re aghwoghwo ve uyono re kudughwren kudughwren.

18 E de roro kpahen oboresoro ukoko

17, 18. Diesoro ọ vwo fo ne e roro kpahen erere ra mre vwo ne ewene sansan re ukoko na ruru?

na vwo kẹ avwanre odjekẹ sansan vẹ erere rẹ ayen cha ghwa rhe, ọ cha nẹrhẹ ọ lọhọ re vwo nene ayen vẹ omavwerhovwẹn. Ọ wverhoma ra vwo riẹn nẹ uche ẹbe ra teyanphia rẹ ukoko na si kpotọ na, nẹrhẹ a sa sẹro rẹ igho; ẹbe vẹ eronvwon efa re phiẹ phiyọ ifonu vẹ itableti je nẹrhẹ a sa hẹre iruo rẹ aghwoghwo rẹ akpọje na phiyọ. Oniso rẹ erhuvwu nana cha nẹrhẹ a sa vwe ẹbe vẹ eronvwon efa re phiẹ phiyọ ifonu vẹ itableti vwo ruiruo vonvon asaokiephana vwo vrẹ obo ri jovwo. O ji che djephia nẹ avwanre biẹcha Jesu, rọ guonore nẹ ukoko na reyo ekuakua tiyena vwo ruiruo vwe idjerhe rẹ aghwanre.

¹⁹ Avwanre da davwengba vwo nene odjekẹ rẹ Jesu, ka sa bon esegbuyota rẹ ihwo efa gan, ji toroba uvi rẹ oyerinkugbe. Vwo kpahen uche ihwo re ga vwe Bẹtẹl re si kpotọ, André da ta: “Ewẹn esiri rẹ iniyọvọ re ga vwe Bẹtẹl jovwo na djephia kpahen ewene na, toroba ogho vẹ eroewwosuo ro rhe vwe. Ayen nene akperẹ rẹ Jihova kpekpekepe, rẹ ayen

19. Diesoro e vwo nene odjekẹ rẹ Jesu?

vwo ruẹ kiruo kiruo ro te ayen obo vẹ aghoghọ.”

VWO ESEGBUYOTA VẸ ẸROEWWOSUO KPAHEN OSUN RẸ AVWANRE

²⁰ Jesu Kristi rọ dia osun rẹ avwanre na che “phi kparobo” kẹrẹkẹ, ji ru eronvwon ri “mu osho.” (Evwọ. 6:2; Une 45:4) Jẹ enẹna, o muegbe rẹ avwanre ohwo vuovo vwo hẹrhẹ ọke re che vwo wvobọ vwe iruo rẹ eyono vẹ ẹbabon rode re che ru vwe ọke rẹ evrenushi na.

²¹ O toro obo re phiare-e, Ovie rẹ avwanre che sun avwanre ro akpọ kpokpọ na siyẹ a da vwerosuọ kare kare. **(Se Une Rẹ Ejiro 46:1-3.)** Ewene sa dia egbabọse kẹ avwanre, ma rho siyẹ o de djobotẹ akpeyeren rẹ avwanre siyuvovo. Mavọ koyen avwanre sa vwo sẹro rẹ ufuoma rẹ ubiudu rẹ avwanre, vẹ esegbuyota ogangan kpahen Jihova? Onọ nana yen a cha kpahenphiyọ vwe uyono rọ vwo kpahen onana.

20, 21. (a) Diẹsorọ a sa vwo vweroso Jesu rọ dia Osun rẹ avwanre? (b) Onọ vọ yen a cha kpahenphiyọ vwe uyono rọ vwo kpahen onana?

Wọ chon orua wẹn vẹ ihwo efa uko vwo nene ukoko na kpekpekepe?

(Ni ẹkoreta 17, 18)

Sero re Ufuoma re Ubiudu Wen Siere Edia re Akpeyeren Wen de Wene

“Me vwe ewen me te oto fofo ri.”—UNE 131:2.

QKE ra vwo vuę Lloyd ve Alexandra ne ayen rhivwin kpo, ayen de muomaphiyọ mamọ ęsosuọ. Kidie o vre ęgbukpe 25 re ayen vwo ga vwe Betel re. Lloyd da ta: “O ghwa hohọ ne Betel ve iruo mi ruę vwe oboyin na yen e vwo vughe uvwe. Vwe-vunre ubiudu me, mi vwo odavwaro kpahen ewene na, je emeranwe evo vwo wan nu, ofu de rhi dje vwe hwe. Iroro re ofudjevwe na kọ kọn cha kọn kpo. Oma da vwerhen ovwe nananana, sięvuovo na iroro re ofudjevwe na me ghwa kọn rhe.”

² Akpeyeren re ohwo de ghwe wene kpregede, oyena sa sua oshọ ve ofudjevwe. (Isę 12:25) O sa tobọ dia benben re ewene na vwo rienrien avwanre oma. Vwe edia tiyena, die yen sa nerhe ‘ewen re ohwo toto?’ (**Se Une Re Ejiro 131:1-3.**) E ja fueren obore idibo Jihova evo re oke awanre ve oke nana sa vwo sero re ufuoma re ubiudu rayen, oke re edia re akpeyeren rayen vwo wene.

1, 2. (a) Die yen sa phia siere akpeyeren re avwanre de wene kpregede? (Ni uhoho resosuọ na.) (b) Wo nene obore Une Re Ejiro 131 tare, die yen sa chon avwanre uko vwo sero re ufuoma re ubiudu re avwanre?

UNE: 128, 129

WO KAROPHIYO?

Mavo yen “ufuoma re Qghene” sa vwo chon avwanre uko siere eronvwon de wene?

Mavo yen avwanre sa vwo vwerokere udje re Josef siere edia re avwanre de wene kpregede?

Orho yen emu oghanhanre ovo re se yono mie Filip ro dia oghwoghwota?

O VWO “UFUOMA RẸ QGHẸNẸ”

³ Ọke rẹ Josẹf vwo hẹ ẹgbukpe 17, iniọvo royen da she kpo evien fikire omaeri, kidie oyen ma kerẹ ose rayen. (Jen. 37: 2-4, 23-28) Omare ẹgbukpe 13 yen Josẹf chirakon rẹ edia royen kerẹ oviẹn kugbe oja rọ rere vwevunrẹ uwodi re muro phiyọ vwẹ Ijipt, rọ dia ẹkuoto ro sherabo kẹ asan rẹ ose royen Jekọp hepha. Die yen chọn Josẹf uko vwo kẹnoma kẹ ophu vẹ ofudjevwe?

⁴ O muero nẹ ọke rẹ Josẹf vwo rioja vwevunrẹ uwodi na, ọ nabọ tenrovi ebruphiyọ sansan rẹ Jihova ku kuo. (Jen. 39:21; Une 105:17-19) Emramrẹ rẹ Jihova vwo nẹ vwevunrẹ ewerhẹn ọke rọ vwo hẹ eghene, nerhẹ o se vwo imuero nẹ Jihova vẹ oyen herọ. (Jen. 37:5-11) O muero den nẹ ọ ghwo rọ ọke vwo ta omiaovwẹ rẹ udu royen kẹ Jihova abọ buebun. (Une 145:18) Jihova da nerhẹ o vwo imuero kokoroko nẹ ọ “vẹ oyen herọ” vwẹ edawwini royen ejobi.—Iruo 7: 9, 10.*

⁵ O toro ebẹnben rẹ avwanre rioja roye-en, avwanre je sa mrẹ onerhewwe womarẹ “ufuoma rẹ Qghẹnẹ” rọ sero rẹ iroro rẹ avwanre. **(Se Filipae 4:6, 7)** Koyen siẹrẹ avwanre de bru Jihova ra ọke rẹ enwan ogangan da rhe, ufuoma rẹ Qghẹnẹ kọ kẹ avwanre ogangan ra sa vwo yanmu oboratẹnrovi vwẹ ẹga rẹ

* Ro vwo vren nẹ uwodi na nu, ikpe evo vwo wan nu, Josẹf da tanẹ Jihova kẹ oyen omọ rọ cha nerhẹ omiamiaavwe rẹ ubiudu royen kpotọ. O de se Manasse, rọ vwo ta: “Qghẹnẹ nerhẹ oja mẹ ejobi . . . cho ovwẹ ẹro.”—Jen. 41:51.

3. Die yen phia kẹ Josẹf?

4. (a) Die yen Josẹf tenrovi ọke rọ vwo hẹ uwodi? (b) Mavọ yen Jihova vwo kpahen phiyọ ẹrhovwo royen?

5. Mavọ yen “ufuoma rẹ Qghẹnẹ” sa vwo chọn avwanre uko vwo yanmu obore avwanre tenrovi vwẹ ẹga rẹ Jihova?

Jihova, ukperẹ ofu vwo dje avwanre. E gbe ja fuẹren idje rẹ ọke rẹ avwanre na, rọ dje ẹkpo nana phia phephen.

BRU JIHOVA RA, RERE Ọ RHOMA KẸ WẸ UFUOMA RẸ UBIUDU

⁶ Ọke ra vwo vwẹ Ryan vẹ Juliette nẹ a dobo rẹ ẹga rayen ji kerẹ ekobaro oghẹresan rẹ omọke, ewen rayen da kuorọn. Ryan da ta: “Avwanre de mu odavwẹ rẹ avwanre bru Jihova ra womarẹ ẹrhovwo. Avwanre riẹnre nẹ ewene na ghwa uphẹn oghẹresan rẹ avwanre vwo dje ẹroevwo-suo rẹ avwanre phia kẹ Jihova. Awọ rẹ iniọvo buebun rehẹ evunrẹ ukoko rẹ avwanre na je rhe ghwo to-ọ. Avwanre da nerhovwo rhe Jihova nẹ o jẹ avwanre sa dia uvi rẹ udje rẹ esegbuyota kẹ ayen.”

⁷ Mavọ yen Jihova kpahen phiyọ ẹrhovwo rayen wan? Ryan da ta: “Avwanre ghwa vwo nerhovwo na nu, udu rẹ avwanre da rhe gan, oshọ vẹ ewan na da ranvwie. Avwanre da rhe mrẹvughe nẹ Jihova je cha vwẹ avwanre vwo ruiruo siẹrẹ avwanre de vwo omamọ rẹ ewen.”

⁸ Ewen ofuanfon na sa nerhẹ ewen rẹ avwanre totọ, ọ je sa nerhẹ a karophiyọ ẹkpo rẹ Baibol sansan re sa chọn avwanre uko vwo mu ewen kpahen obo re ma ghanre vwẹ ẹro rẹ Jihova. **(Se Jọn 14:26, 27.)** Roro kpahen udje rẹ Philip vẹ Mary re dia aye gbẹ oshare re gare vwẹ Bẹtẹl vwẹ omare ẹgbukpe 25. Vwẹ uvwre rẹ emeranvwe ẹne, ini rẹ ayen ihwo ivẹ na, vẹ omoni rayen ovo de ghwu. Kẹ ayen vwerote ose rẹ Mary ro vwo oga rẹ iroro re se dementia.

6, 7. Mavọ yen ẹrhovwo ra nẹre kpahen obẹnben ovo kiriguo re rhiẹromrẹ sa vwo nerhẹ e vwo ufuoma rẹ ubiudu? Djude ovo.

8-10. (a) Mavọ yen ewen rẹ Qghẹnẹ sa vwo chọn avwanre uko vwo yerin ghene enwan? (b) Mavọ yen Jihova sa vwo chọn avwanre uko siẹrẹ e de mu ewen kpahen ẹga royen?

⁹ Philip da ta: “Mi roro ne me dawwengba vwo yeren ghene edia na, je emuovo she cho. Me vwo mre Kōlose 1:11 vwe *Uwevwin Orherẹ* ovo, me da rhe mre vughe ne akoechiro me ji rhi fioto-o. Ofori ne mi ‘chirakon vonvon ve *erhiori kugbe aghoghọ*.’ Ekpo re Baibol yena nerhe ovwe karophiyọ ne ewen ofuanfon re Oghene yen sa nerhe e vwo aghoghọ, o dia edia re akpeyeren re ohwo-o.”

¹⁰ Jihova nabọ bruba ke Philip ve Mary, kidie yen si ewen ne ega royen. Ayen vwo vren ne Betel, ayen da mre ihwo re vwomakpahoto ne ayen rhi vwe Baibol vwo yono ayen, tobo vre obọ ovo kudughwren kudughwren. Ukuko na, Mary da ta: “Ihwo nana yen aghoghọ re avwanre. Jihova wan oma re ayen vwo vuẹ avwanre ne eronvwon eje che shephiyọ.”

JĘ JIHOVA BRUBA KĘ EGBAEDAVWỌN WĘN

¹¹ E rhe nomaso-o, enwan se mu avwanre ro, siere akpeyeren re avwanre de wene kpegede. Onana obo ro rha phia ke Josef jovwo. Ekevovo, Josef nabọ dawwengba vwo vwe edia royen ro weneri vwo ru obo ro yovwirin, Jihova de bruba ke egbaedavwon royen. Dede ne e muro phiyọ uwodi, Josef nabọ jomaoto ru kemu kemu re olori re uwodi na vwo ke ne e ru, kiobo ro ruẹ oke ro vwo he uwevwin re Potifa.—Jen. 39: 21-23.

¹² Edẹ ovo vwo te, e de mu eshare ive re ga vwe oguan re Fero bru Josef rhe, ne o vwerote ayen. Fikire uvi re uruemu re ayen niso vwe oma re Josef, eshare ive na da vuẹ ebẹnben rayen ve ewerhen re ayen ovuovo wwerhenre vwe ason. (Jen.

11, 12. (a) Die yen Josef ruru re Jihova vwo bruba ke? (b) Mavo yen Jihova vwo hwosa ke Josef fikire akoechiro royen?

40:5-8) Josef riene ne otaketuegbe rayen na cha ghwa omavwerhovwen bro oyen rhe vwe obaro obọ-o. Dede ne Josef je dia uwodi na vwe egbukpe ive efa, je ukuoto royen e de siobono. Edede yena, a da reyọ vwo mu ohwo ro vwo kpahen Fero.—Jen. 41:1, 14-16, 39-41.

¹³ Kere Josef, avwanre sa mre oma re avwanre vwe edia re avwanre che se wene-e. Je, avwanre de chirakon je dawwengba vwo ru obo ro yovwirin vwe edia tiyena, Jihova ko se bruba egbaedavwon re avwanre. (Une 37:5) Dede ne “ofu” se “dje” avwanre okiovo, Pol tare ne e che se ‘siere nu’ avwanre-e. (2 Kor. 4:8) Avwanre cha mre orugba re eta yena, ma rho siere e de mu ewen kpahen iruo re Uvie na.

13. Mavo yen avwanre se vwo ru obore Jihova se vwo bruba ke avwanre, o toro edia re avwanre hepha-a?

Mavo yen avwanre sa vwo vwerokere Josef, o toro edia re avwanre hepha-a?
(Ni ekoreta 11-13)

MUOMAPHIYO IRUO RE AGHWOGHWO WEN

¹⁴ Oghwoghwo na re se Filip nabọ phi uvi re udje phiyotọ ro vwo muomaphiyọ iruo re aghwoghwo royen ọke re ẹdia royen vwo wene. Re vwo hwe Stivin nu, omukpahlen ọngangan da vwomaphia vwe Jerusalem.* Ọke yena ji Filip ria-vwerhen re uphen re ẹga kpokpọ ro rhi-phiyo ke. (Iruo 6:1-6) Filip vwe abọ mu oma ọke re idibo re Jesu vwo hra ro ire-re na eje-e. O da yanran re ghwoghwo vwe orere re Sameria ro vonre ve ihwo re guonọ nyo iyenren esiri na.—Mat. 10:5; Iruo 8:1, 5.

¹⁵ Kidie ne Filip guonọ kpo kasan kasan re ewen ofuanfon na dje ke, Jihova de jo kpo ekuotọ re iyenren esiri na ji rhi-te-e. Ihwo re Sameria nabọ vwo odavwaro kpahlen ẹgbaedavwon royen ro vwo ghwoghwo ota ke ayen, re ihwo re Ju vwo utuoma kpahlen. Koyensoro “otu buebu” vwo nabọ kerho ke!—Iruo 8:6-8.

* Ni uyovwinrota na “Wọ Rijenre Jovwo?” rohe evunre Uwevwin Orherẹ nana.

14-16. Idjerhe vo yen Filip vwo muomaphiyọ aghwoghwo royen ọke re ẹdia royen vwo wene?

¹⁶ Ewen ofuanfon na de mu Filip kpo Sizaria kugbe Ashdod yere Azotọs, re dia irere re vonre ve igiye. (Iruo 8:39, 40) Filip vwo ghwoghwo vwe Sameria te omare ẹgbukpe 20 nu, ẹdia royen da rhoma wene. Filip da rhe dia ọgbuyovwin re orua. Dedena, o ji muomaphiyọ iruo re aghwoghwo royen na. Ukuotọ royen, ọ ve orua royen da mre ebruphiyo re Jihova.—Iruo 21:8, 9.

¹⁷ Iniyo buebun rehe ẹga re okije chahonvwe ne iruo re aghwoghwo na chon ayen uko vwo vwo ero abavo ọke re ẹdia rayen vwo wene. Ọke re Osborne ve Polite re dia aye gbẹ oshare vwe South African vwo vren ne Betel, ke ayen roro ne ọ cha loho re ayen vwo mre iruo re ubroke ve asan re ayen cha dia. Osborne da ta: “Ọ da avwanre mamọ ne avwanre sa mre iruo ichichiyin na kirobo re avwanre rorori-i.” Aye royen Polite da ta: “Ososo emeranve erha, avwanre mre iruo-o. Je igho rhe avwanre-e. Onana egbabose rode.”

¹⁸ Mavo yen ayen se vwo chirakon? Osborne da ta: “Aghwoghwo re avwanre

17, 18. Mavo yen aghwoghwo na sa vwo nerhe e vwo ero abavo siere ẹdia re avwanre de ewene?

vẹ iniọvo rẹ ukoko na ra kọke kọke, chọn avwanre uko vwo vwo ẹro abavo. Avwanre brorhiẹn nẹ avwanre che muomaphiyọ iruo rẹ aghwoghwo na, ukperẹ e di vwo chidia uwevwin jẹ e roro iroro. Qyena kẹ avwanre aghoghọ dẹn. Ukuotọ rọyen, avwanre da mrẹ iruo.”

HERHE JIHOVA VE ERHIQRIN

¹⁹ Kirobo ra mrẹre vwe udje sansan ra vwophia na, a sa sero rẹ ufuoma rẹ ubiudu rẹ avwanre siẹre a da vwe ẹdia rẹ avwanre ro weneri na vwo ru obo ro yovwirin, ji herhe Jihova vẹ erhiorin. **(Se Maika 7:7.)** Ukuotọ rọyen, avwanre se rhi vwo oniso rẹ ebruphiyọ ro te avwanre obọ fikire ewene rọ vwomaphia vwe akpeyeren rẹ avwanre. Fikire obo ro rhiromre, Polite re djunute siẹvure da ta: “Ewene na chọn vwe uko vwo riẹn obo rọ ghare te me vwo vweroso Jihova, ọ da tobọ hohọ nẹ akpọ me reri. Ọ je nerhe oyerinkugbe me vẹ Jihova ganphiyọ.”

²⁰ Mary re djunute siẹvure je ga kere okobaro, dede nẹ ọ vwerote ose rọyen rọ ghwore. Ọ da ta: “Me rhe mrevghe nẹ

19-21. (a) Die yen sa chọn avwanre uko vwo sero rẹ ufuoma rẹ ubiudu rẹ avwanre? (b) Ere-re vọ yen che no rhe siẹre e de yerin ghene ewene?

ọke rẹ ẹnwan da rhe, ofori nẹ mi domaji, je nerhovwo, rere ewen me se vwo toto. Obo re ma ghanre kparobọ mi yonori, ọyen mi vwo mu eghwa me kẹ Jihova, ọnana cha chọn vwe uko mama vwe obaro obọ.”

²¹ Lloyd vẹ Alexandra re djunute vwe otonphiyọ na, niroso nẹ ewene na davwen esegbuyota rayen vwe idjerhe rẹ ayen vwerọ roro jovwo-o. Ẹkẹvuovo, ayen da ta: “Edawini tiọyena yen a sa vwo riẹn se esegbuyota rẹ avwanre ghini ọ rẹ obọdẹn, rọ sa kẹ avwanre onerhewe vẹ ọbongan vwe ọke rẹ okpetu. Edawini na ru avwanre gan.”

²² Akpeyeren wen de wene siẹvuovo fikire uphen rẹ ẹga ra reyọ mie we, jẹ omakpokpọ evwo, yerẹ oghwa rẹ orua, wo mi vwo imuero nẹ Jihova vwerote we, ọ cha chọn vwe uko vwe ọke ro fori. (Hib. 4:16; 1 Pita 5:6, 7) Jẹ enena, davwengba rere wọ vwe ẹdia wen ro weneri na, vwo ru obo ri yovwirin. Sikere Ọse wen rohe obo odjuvwu womare erhovwo, rere wo mu oma wen phiyọ obọ rọyen. Wo de ru ọtiyen, ku wo che vwo ufuoma rẹ ubiudu ghene ẹdia wen ro weneri na.

22. Die yen cha phia siẹre avwanre da davwengba vwo vwe ẹdia rẹ avwanre ro weneri vwo ru obo ro yovwirin?

Ewene rọ womaphia kpregede sa ghwa ebruphiyọ rhe!
(Ni ekoreta 19-21)

Diesoro ẹwen rẹ Stivin sa vwo dia dọe oke ro vwo hirharoku omukpahlen?

STIVIN mudia obaro rẹ eshare 71 rẹ ophu muẹ. Eshare nana iguẹdjo vwe aguare rẹ Sanhedrin, rọ dia aguare rọ ma kenu vwe ẹgborho rẹ Izrẹl. Eriyina, ayen jẹ evo usun rẹ ihwo ri me vwo ogangan vwe ẹgborho na. Orheren Rode Kaifas rọ dia osun rẹ aguare na oke re vwo brorhiẹn rẹ ughwu hwe Jesu vwe emeranvwe evo re wanre na, yen se aguare na koko. (Mat. 26:57, 59; Iruo 6:8-12) Rẹ iguẹdjo na vwo djunute eronvwoṅ sansan ra vwe fiki royen muo rhe aguare na, opharo rẹ Stivin da rhe dia “kere opharo rẹ amakashe.”—Iruo 6:13-15.

Die nerhe ẹwen rẹ Stivin dia dọe vwe oke rẹ omukpahlen ogangan nana? Tavwen e ki muo kpo aguare rẹ Sanhedrin na, ẹwen ofuanfon chon rọ uko vwo muomaphiyọ iruo rẹ Uvie na. (Iruo 6:3-7) Ẹwen ofuanfon vuovo yena yen je chon uko vwo kaphiyọ ẹkpo rẹ Baibol sansan oke rọ vwo he aguare na, o da je dia obruche ke. (Jon 14:16) Wọ sa mre eta rẹ uduoyivwin rọ vwo chochon rẹ oma royen vwe aguare na, vwe uyovwin 7 rẹ obe rẹ Iruo Rẹ Iyinkon Na. Ẹwen ofuanfon na chon rọ uko vwo kaphiyọ omare ẹkpo rẹ Baibol 20 vwe ebere ra vwe Hibru si vwe Baibol na. (Jon 14:26) Emu ofa rọ je chon Stivin uko vwo vwo esegbuyota ogangan, ke emramre ra vwo ne kpahlen Jesu ro mudia oborhen rẹ Qghene.—Iruo 7:54-56, 59, 60.

Avwanre se hirharoku uguegue vẹ omukpahlen ede ovo. (Jon 15:20) Ẹkevuovo, ẹwen ofuanfon rẹ Qghene sa chon avwanre uko siere e de yono Ota rẹ Qghene ji vwobo vwe iruo rẹ aghwoghwo na okieje. Ẹwen ofuanfon na cha ke avwanre egba re se vwo chirakon rẹ ewosuo, je sero rẹ ufuoma rẹ ubiudu.—1 Pita 4:12-14.

